

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Економічний факультет

Кафедра статистики, обліку та аудиту

До захисту допущено
кафедрою статистики, обліку та аудиту, протокол № 05 від 09.12.2025 р.

завідувач кафедри Тетяна СЛЮНІНА
(підпис) (ім'я, прізвище)

«09» грудня 2025 р.

Кваліфікаційна робота

здобувача другого (магістерського) рівня вищої освіти

«ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ І АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ»

(назва роботи)

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

(код та найменування спеціальності; спеціалізації спеціальності - за наявності)

Освітня програма «Облік і оподаткування»

(назва освітньої програми)

Виконавець

(підпис)

Кирило ВОРОНИЙ

(ім'я, прізвище)

Науковий керівник

(підпис)

Тетяна СЛЮНІНА

(ім'я, прізвище)

Харків – 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА.....	6
1.1. Економічна сутність, класифікація та оцінка основних засобів.....	6
1.2. Нормативно-правове забезпечення обліку, аналізу та аудиту основних засобів	15
1.3. Макроекономічна характеристика стану та використання основних засобів на вітчизняних підприємствах.....	19
1.4. Загальна економічна характеристика об'єкту дослідження.....	25
РОЗДІЛ 2 ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА	33
2.1. Організація обліку руху, наявності та інвентаризації основних засобів на підприємстві	33
2.2. Особливості обліку ремонту та нарахування амортизації основних засобів	42
2.3. Методика аналізу забезпеченості та ефективності використання основних засобів підприємством.....	51
РОЗДІЛ 3 ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ І НАПРЯМИ ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ.....	61
3.1. Підготовка та основні етапи аудиту операцій з основними засобами	61
3.2. Методика аудиторської перевірки стану й руху основних засобів	66
3.3. Розвиток системи внутрішнього аудиту основних засобів на підприємстві	70
3.4. Шляхи вдосконалення організації обліку, аналізу та аудиту основних засобів підприємства	74
ВИСНОВКИ.....	77
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	80
ДОДАТКИ.....	87

ВСТУП

Актуальність дослідження. Ефективне управління основними засобами є однією з ключових передумов стабільного функціонування та розвитку підприємств, оскільки саме вони формують матеріально-технічну базу виробництва, визначають обсяг його потужностей і рівень конкурентоспроможності на ринку. В умовах інтенсивних трансформацій економіки, зростання вартості ресурсів, модернізації технологій і необхідності підвищення ефективності використання капіталу питання організації обліку, аналізу та аудиту основних засобів набуває особливої актуальності. Для підприємств агропромислового комплексу, до яких належить ПрАТ «Миронівський хлібопродукт», роль основних засобів є вирішальною, оскільки виробничий процес значною мірою залежить від технічного стану обладнання, транспорту, інженерних споруд та інших необоротних активів. Саме від обґрунтованості облікових рішень, якості аналітичних процедур та надійності системи внутрішнього контролю залежить здатність підприємства забезпечувати безперебійність виробництва, планувати інвестиції, мінімізувати ризики й оптимізувати витрати.

Проблематика управління основними засобами широко висвітлена у працях сучасних науковців, проте значна частина досліджень зосереджена на окремих аспектах – амортизаційній політиці, оцінці ефективності використання, класифікації або методиці обліку. Питання інтегрованого підходу до організації обліку, аналізу та аудиту основних засобів на конкретному підприємстві з урахуванням його галузевої специфіки, масштабу діяльності та інформаційних технологій розкриті недостатньо. Недостатньо дослідженими залишаються також практичні проблеми внутрішнього контролю, ризики викривлення інформації в облікових регістрах та питання відповідності чинному законодавству фінансової звітності щодо основних засобів. Зважаючи на це,

дослідження системи обліку, аналізу та аудиту основних засобів на прикладі ПрАТ «МХП» є своєчасним і практично значущим.

Мета дослідження полягає у комплексному вивченні організації обліку, аналізу та аудиту основних засобів на підприємстві, оцінці їхнього стану та ефективності використання, а також у розробці практичних рекомендацій щодо вдосконалення системи управління ними.

Для досягнення поставленої мети у роботі визначено такі **завдання**:

- дослідити економічну сутність, класифікацію та оцінку основних засобів;
- проаналізувати нормативно-правове забезпечення обліку, аналізу й аудиту основних засобів;
- надати макроекономічну характеристику стану та використання основних засобів у вітчизняній економіці;
- охарактеризувати діяльність ПрАТ «МХП» як об'єкта дослідження;
- розкрити організацію документального оформлення руху, наявності та амортизації основних засобів;
- виявити особливості обліку ремонту та нарахування амортизації основних засобів;
- розглянути методика аналізу забезпеченості та ефективності їх використання;
- описати підготовку та основні етапи аудиту операцій з основними засобами;
- визначити методика аудиторської перевірки їхнього стану і руху;
- охарактеризувати розвиток внутрішнього аудиту основних засобів на підприємстві;
- виявити недоліки діючої системи та запропонувати шляхи її вдосконалення.

Об'єктом дослідження є процес формування, використання та контролю інформації про основні засоби підприємства. **Предметом дослідження** є

методичні, організаційні та аналітичні аспекти системи обліку, аналізу та аудиту основних засобів на ПрАТ «МХП».

Методичною основою дослідження є загальнонаукові та спеціальні методи: аналіз і синтез, індукція та дедукція, групування, порівняння, горизонтальний і вертикальний аналіз, метод коефіцієнтів, економічне моделювання, документальний аналіз, метод експертних оцінок, а також елементи аудиторської методики відповідно до міжнародних стандартів аудиту та національного законодавства. Інформаційну базу дослідження становлять офіційні нормативно-правові акти, фінансова звітність ПрАТ «МХП», статистичні дані, внутрішні реєстри обліку, наукові монографії, навчальні посібники та фахові публікації.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості застосування запропонованих рекомендацій на ПрАТ «МХП» для вдосконалення облікової політики, посилення внутрішнього контролю, підвищення ефективності використання основних засобів, оптимізації амортизаційних процесів та вдосконалення системи внутрішнього аудиту.

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Основний текст роботи містить 79 сторінок, список використаних джерел налічує 68 найменувань, додатки складаються з 8 позицій.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність, класифікація та оцінка основних засобів

Основні засоби займають ключове місце в активах будь-якого підприємства, оскільки вони формують матеріально-технічну базу виробничої діяльності та забезпечують процес створення продукції, виконання робіт чи надання послуг. Саме через наявність і ефективність використання основних засобів можна оцінити потенціал підприємства, його конкурентоспроможність та перспективи розвитку. У бухгалтерському обліку дана категорія відображає не лише вартість матеріальних активів, а й специфіку їхнього відтворення, зношування та амортизації.

Теоретичні засади визначення економічної сутності основних засобів розкриваються у працях багатьох вітчизняних та зарубіжних учених, що забезпечує різноманіття підходів і поглядів до трактування даної категорії (див. табл.1.1).

Таблиця 1.1 – Визначення поняття «основні засоби» у літературі

Автори	Визначення
В.М. Краєвський, О.П. Колісник, Н.В. Гуріна та ін.	Матеріальні активи тривалого використання (понад один рік), що застосовуються у виробництві продукції, при виконанні робіт, наданні послуг або для адміністративних потреб і переносять свою вартість на продукцію (послуги) шляхом амортизації.
С.Ф. Голов	Матеріальні ресурси довгострокового характеру як засоби праці підприємства, що зберігають натуральну форму протягом строку служби та забезпечують здійснення операційної і управлінської діяльності.
І.В. Замула, М.М. Танасієва	Об'єкти матеріальних активів, що використовуються в господарській діяльності підприємства понад рік, приносять економічні вигоди та підлягають систематичному обліку, аналізу й контролю.

Продовження таблиці 1.1

Автори	Визначення
Н.М. Ткаченко	Частина майна підприємства у речовій формі, яка функціонує у виробничому процесі та управлінні протягом тривалого періоду і поступово переносить вартість на готову продукцію.
Я.Д. Крупка, З.В. Задорожний, П.Н. Денчук та ін.	Довгострокові матеріальні ресурси, що забезпечують безперервність господарської діяльності підприємства та є об'єктом фінансового, податкового й управлінського обліку.
Л.С. Яковенко	Сукупність матеріальних активів підприємства тривалого використання, які забезпечують його виробничий процес і відображаються у балансі за відповідними видами оцінки.

Джерело: узагальнено автором на основі даних [2;7;11;37;50;54]

Порівняння підходів (табл.1.1) свідчить про те, що всі автори підкреслюють матеріальну природу, довгостроковість використання та участь основних засобів у створенні економічних вигід для підприємства через механізм амортизації [2;7;37;50;54]. Разом з тим акценти різняться: частина джерел фокусується на функціональному призначенні основних засобів (далі ОЗ) та їхній ролі, як «засобів праці», інші – на вимогах до визнання ОЗ в обліку та інформаційній корисності для аналізу й контролю [2;7;11;50]. Виявлено також, що основні засоби забезпечують безперервність операційної діяльності підприємств та є базою для управлінських рішень щодо відтворення, модернізації та ефективності їхнього використання [7;50;54].

Узагальнюючи наведені підходи, доцільно врахувати не лише часові критерії та матеріальність ОЗ, а й їхню здатність генерувати майбутні вигоди, обов'язковість амортизації та наявність належної документальної і методичної підтримки обліку [3;11;37].

Надалі під основними засобами пропонуємо розуміти матеріальні активи довгострокового використання, що функціонують як засоби праці у виробничій, збутовій та/або адміністративній діяльності підприємства, відповідають критеріям визнання активу, здатні приносити майбутні економічні вигоди, зберігають натуральну форму протягом строку служби та поступово переносять свою вартість на витрати через амортизацію.

Основні засоби є фундаментальною складовою майнового комплексу підприємства та визначають його виробничий потенціал. Вони відображають матеріально-технічну базу діяльності й забезпечують безперервність операційних процесів, впливаючи на рівень продуктивності праці, собівартість продукції та конкурентоспроможність суб'єкта господарювання [2;7;37]. На відміну від оборотних активів, які споживаються в межах одного операційного циклу, основні засоби зберігають свою натуральну форму протягом тривалого періоду та поступово переносять вартість на виготовлену продукцію чи надані послуги [11;50].

Як відзначає С.Ф. Голов [7], економічна природа основних засобів полягає у їхній здатності функціонувати як засоби праці. Вони не змінюють власної фізичної сутності у процесі використання, проте зношуються морально та фізично, що зумовлює необхідність амортизації та відновлення. Тобто основні засоби є не лише активом, а й важливою частиною процесу відтворення капіталу.

Інші науковці, зокрема І.В. Замула та М.М. Танасієва [11], наголошують на інформаційній функції основних засобів, оскільки дані про їхню наявність, структуру і стан є базою для прийняття управлінських рішень. Завдяки відображенню у бухгалтерському обліку та звітності вони забезпечують користувачів інформацією щодо ефективності використання ресурсів та потреби в їхньому оновленні. Водночас у сучасних умовах розвитку економіки зростає значення оцінки основних засобів як інструменту управління. Як підкреслює Н.М. Ткаченко [37], правильність визначення вартості активів впливає на формування фінансового результату, податкові зобов'язання підприємства та можливості залучення інвестицій. Даний факт свідчить про інтеграцію облікової та економічної функцій основних засобів, оскільки вони не лише беруть участь у виробничих процесах, а й формують інформаційне підґрунтя для стратегічного розвитку бізнесу.

З огляду на вищевикладене, економічна сутність основних засобів проявляється у таких аспектах: вони забезпечують матеріальну базу для здійснення господарської діяльності; зберігають натуральну форму упродовж

строку експлуатації; поступово переносять свою вартість на продукцію або послуги через амортизаційні відрахування; виконують інформаційну та аналітичну функцію у процесі управління; є базою для оцінки фінансового стану та інвестиційної привабливості підприємства [2;11;50;54]. Таким чином, основні засоби – це не лише матеріальні активи тривалого використання, а й важливий інструмент забезпечення економічної стабільності та розвитку підприємства.

Класифікація основних засобів є важливим елементом бухгалтерського обліку та аналізу, оскільки дозволяє систематизувати різні види матеріальних активів залежно від їхніх функцій, призначення та умов використання. Даний факт, у свою чергу, забезпечує точність відображення господарських операцій, правильність розрахунку амортизації та формування управлінських рішень [18].

У табл. 1.2 наведено класифікацію основних засобів відповідно до різних підходів, що зустрічаються у нормативних документах та науковій літературі.

Таблиця 1.2 – Класифікація основних засобів у науковій літературі та нормативних документах

Джерело	Ознаки класифікації	Групи (приклад)
НП(С)БО 7 «Основні засоби»	За видами активів	Земельні ділянки; капітальні будівлі та споруди; машини та обладнання; транспортні засоби; інструменти; прилади; інші основні засоби
В.М. Краєвський, О.П. Колісник, Н.В. Гуріна та ін.	За функціональним призначенням	Виробничі (безпосередньо беруть участь у створенні продукції); невиробничі (забезпечують соціально-побутові потреби)
С.Ф. Голов	За характером використання	Діючі (експлуатуються у виробництві); недіючі (знаходяться на консервації або в ремонті); запасні (призначені для заміни діючих)
В.С. Лень, В.В. Гливенко	За належністю	Власні; орендовані; залучені на умовах лізингу
Ю.А. Верига, В.Я. Плаксієнко	За участю у виробничому процесі	Активна частина (машини, обладнання, транспорт); пасивна частина (будівлі, споруди, інженерні мережі)

Джерело: узагальнено автором на основі даних [2;7;3;18;35]

Відповідно до вимог НП(С)БО 7 [35], основні засоби систематизуються за видами матеріальних активів: земельні ділянки, будівлі та споруди, машини й

обладнання, транспортні засоби, інструменти та інші. Такий підхід є найбільш поширеним у бухгалтерському обліку, оскільки забезпечує уніфікацію даних і дозволяє здійснювати облік на рівні, зручному для складання фінансової звітності.

У науковій літературі часто акцент робиться на функціональному призначенні. Так, В.М. Краєвський та співавтори [2] виділяють виробничі основні засоби, що безпосередньо беруть участь у процесі створення продукції, та невиробничі, які забезпечують соціально-побутові потреби персоналу. Такий поділ дозволяє простежити внесок кожної категорії у формування кінцевих результатів діяльності підприємства.

С.Ф. Голов [7] пропонує класифікацію за характером використання: діючі, недіючі та запасні основні засоби. Такий підхід особливо корисний для внутрішнього аналізу, оскільки дозволяє оцінити реальний стан матеріальної бази підприємства, ступінь її задіяння у виробничому процесі та наявність резервів для розширення діяльності. Л.С. Лень і В.В. Гливенко [18] звертають увагу на класифікацію за приналежністю: власні, орендовані та залучені на умовах лізингу, що має вагоме значення при аналізі фінансової стійкості підприємства, адже характеризує структуру джерел формування майна.

Окремої уваги заслуговує класифікація за участю ОЗ у виробничому процесі, що подана Ю.А. Верігою та В.Я. Плаксієнком [3]. Автори виокремлюють активну частину основних засобів (машини, обладнання, транспорт), що безпосередньо впливають на обсяг і якість виробництва, та пасивну (будівлі, споруди, інженерні мережі), яка створює умови для функціонування активних елементів. Порівнюючи наведені підходи, можна помітити, що всі вони відображають одну й ту саму економічну сутність основних засобів, проте під різними кутами. Нормативна класифікація [35] є базовою та обов'язковою для ведення бухгалтерського обліку, але вона не завжди враховує управлінські потреби. Наукові ж підходи [2;7;3;18] дозволяють ширше інтерпретувати економічну роль основних засобів, акцентуючи увагу на функціональності, ступені задіяності чи джерелах формування.

На рис. 1.1 наведено узагальнюючу класифікацію основних засобів за різними ознаками, що дає змогу комплексно оцінити їхню роль у діяльності підприємства та визначити особливості організації обліку.

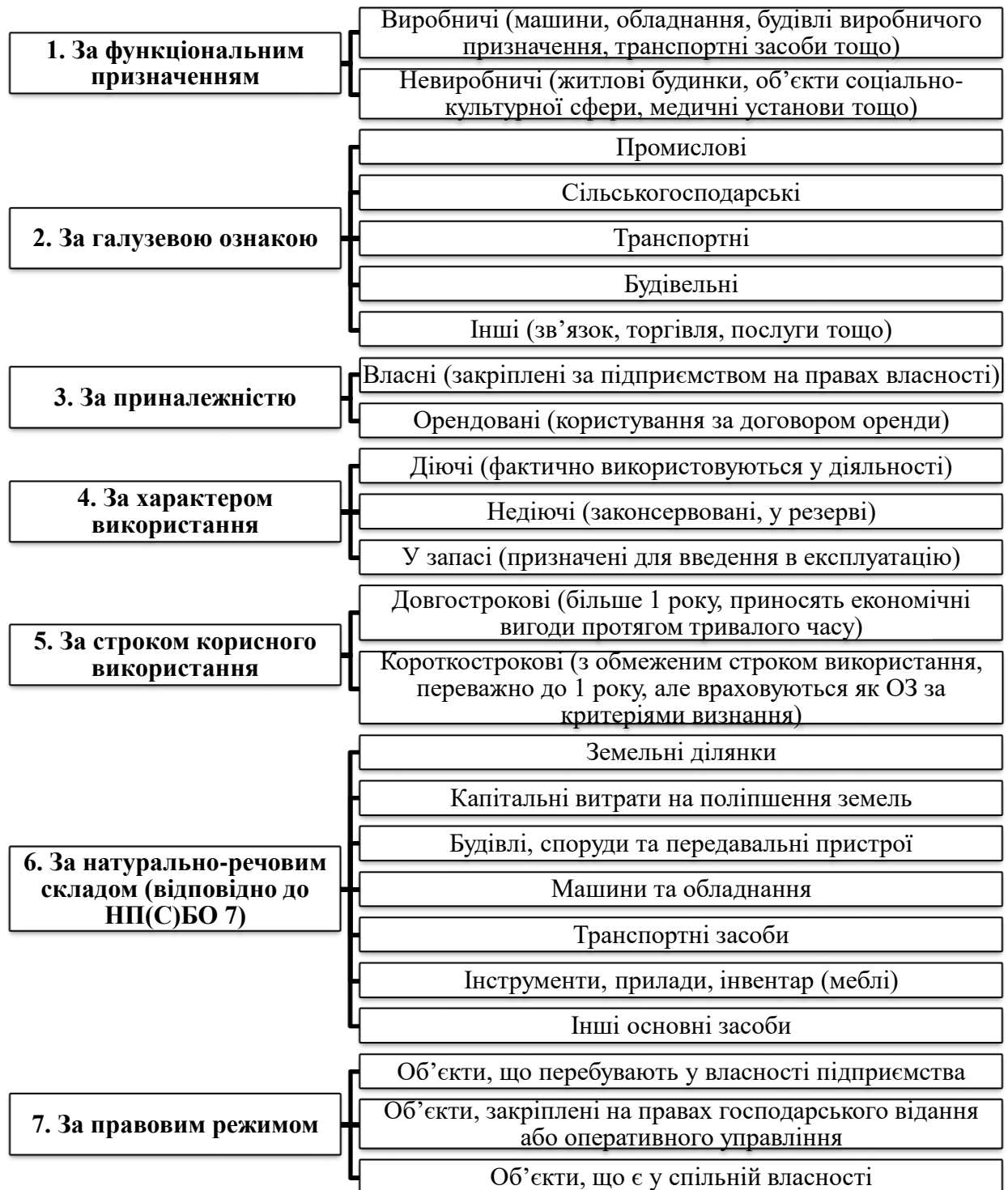

Рис. 1.1 – Класифікація основних засобів підприємства

Джерело: узагальнено автором на основі [2;7;3;18;35]

Класифікація основних засобів за ключовими ознаками, що наведено на рис. 1.1, дозволяє комплексно оцінити їхнє місце у діяльності підприємства. Насамперед важливим критерієм виступає функціональне призначення. Виробничі основні засоби безпосередньо беруть участь у створенні продукції, виконанні робіт чи наданні послуг, тоді як невиробничі використовуються для задоволення соціально-побутових потреб працівників та забезпечення загальної інфраструктури.

Галузева ознака відображає сферу використання активів: у промисловості, сільському господарстві, транспорті, будівництві та інших секторах економіки, що надає можливість враховувати специфіку експлуатації та формувати галузеві стандарти обліку. Важливим є також поділ за приналежністю: основні засоби можуть бути власними або орендованими, що безпосередньо визначає права підприємства щодо їхнього використання та порядок бухгалтерського відображення.

За характером використання об'єкти ОЗ також поділяють на: діючі (які експлуатуються у виробничому процесі), недіючі (законсервовані) та ті, що перебувають у запасі з метою введення в експлуатацію у майбутньому. Окремою ознакою виступає строк корисного використання: переважна більшість основних засобів відноситься до довгострокових активів, однак існують й такі, що мають обмежений період служби, але при цьому відповідають критеріям визнання основних засобів.

Суттєве значення має поділ за натурально-речовим складом, закріплений у НП(С)БО 7 «Основні засоби» [35]. Він охоплює земельні ділянки, капітальні витрати на поліпшення земель, будівлі та споруди, машини й обладнання, транспортні засоби, інструменти, прилади, інвентар та інші матеріальні об'єкти тривалого використання. Додатково у практиці застосовується класифікація за правовим режимом, яка передбачає виокремлення об'єктів у власності підприємства, у господарському віданні, оперативному управлінні чи спільній власності, що впливає на порядок їхнього обліку та контролю.

Узагальнюючи, слід зазначити, що класифікація основних засобів має важливе практичне значення для організації обліку, проведення аналізу та аудиту. Вона дозволяє впорядкувати об'єкти за різними критеріями, визначити особливості їхнього використання, а також забезпечити єдність у трактуванні господарських операцій. Саме системність у класифікації створює підґрунтя для формування достовірної інформаційної бази, необхідної для управління підприємством. При цьому використання кількох класифікацій дає можливість поєднати нормативний та аналітичний аспекти. З одного боку, забезпечується єдність облікової методики, а з іншого – розширюються можливості управлінського аналізу й контролю за ефективністю використання майнових ресурсів підприємства, що свідчить про доцільність комплексного застосування різних підходів при дослідженні основних засобів.

Важливим аспектом дослідження економічної сутності основних засобів є порядок їхньої оцінки, оскільки саме правильність визначення вартості забезпечує достовірність бухгалтерського обліку, впливає на фінансовий результат та формування податкових зобов'язань [4;16;30]. У сучасній обліковій практиці [26;27] оцінка основних засобів здійснюється на різних етапах їхнього життєвого циклу: при надходженні, у процесі використання та при вибутті.

У табл. 1.3 узагальнено основні види оцінки основних засобів.

Таблиця 1.3 – Види оцінки основних засобів підприємства

Вид оцінки	Характеристика
Первісна вартість	Вартість придбання чи створення об'єкта з урахуванням усіх витрат, необхідних для приведення його у стан, придатний до використання.
Залишкова вартість	Первісна (або переоцінена) вартість за вирахуванням накопиченого зносу та втрат від зменшення корисності.
Справедлива вартість	Сума, за якою можна обміняти актив у звичайних умовах між поінформованими, зацікавленими та незалежними сторонами.
Ліквідаційна вартість	Оціночна сума, яку підприємство очікує отримати від реалізації активу після закінчення строку його корисного використання, за вирахуванням витрат на вибуття.
Відновлювальна вартість	Вартість відтворення аналогічного об'єкта на дату оцінки за діючими цінами.

Джерело: узагальнено автором на основі даних [4;5;16;26;27;35]

Відповідно до даних, що наведено у табл. 1.3, первісна вартість визначає початкову базу для обліку, залишкова характеризує стан активу на певний момент, справедлива вартість застосовується під час переоцінки, а ліквідаційна відображає прогноз майбутніх грошових потоків від вибуття. Відновлювальна вартість ОЗ використовується переважно в управлінському обліку для оцінки потреб у відтворенні майнової бази.

Як зазначає Л.С. Яковенко [54], правильне застосування методів оцінки забезпечує об'єктивність фінансової звітності та створює підґрунтя для прийняття інвестиційних рішень. На думку В.С. Лень [18], вибір підходу до оцінки безпосередньо впливає на достовірність даних щодо фінансового стану підприємства, що є критичним для його кредиторів та інвесторів.

Узагальнюючи різні підходи, можна зробити висновок, що оцінка основних засобів – це багатофункціональний процес, який забезпечує одночасно відображення майнового стану підприємства, правильність розрахунку амортизаційних відрахувань та достовірність фінансової звітності. Саме тому у науковій та практичній площині оцінка розглядається як один із ключових аспектів управління активами підприємства [4;16;27]. Основні засоби є базовим елементом матеріально-технічного потенціалу підприємства, що визначають його можливості у виробництві продукції, виконанні робіт чи наданні послуг. Аналіз наукових підходів дозволив виявити спільні риси у трактуванні цієї категорії – довго строковість використання, матеріальна форма та поступове перенесення вартості на продукцію шляхом амортизації.

Різні класифікації основних засобів, наведені у табл. 1.2 та на рис. 1.1, показують всебічність дослідження та практичного застосування – від нормативно закріпленого групування до функціонально-аналітичних підходів, що враховують особливості експлуатації та джерела формування ОЗ. Оцінка основних засобів (табл. 1.3) виступає ключовим інструментом формування достовірної інформаційної бази для фінансової звітності й управлінських рішень, адже правильність її здійснення безпосередньо впливає на фінансові результати та інвестиційну привабливість підприємства. Таким чином, комплексне

вивчення економічної сутності, класифікації та оцінки основних засобів забезпечує методологічне підґрунтя для подальшого дослідження питань організації їхнього обліку, аналізу та аудиту.

1.2. Нормативно-правове забезпечення обліку, аналізу та аудиту основних засобів

Ефективна організація бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту основних засобів можлива лише за наявності чіткої нормативно-правової бази. Саме законодавче регулювання визначає єдині підходи до визнання, класифікації, оцінки й амортизації необоротних активів, а також забезпечує достовірність фінансової звітності та прозорість контролю. Як відзначають В.С. Лень і В.В. Гливенко [18], відсутність узгодженості між різними рівнями регулювання може призвести до викривлення фінансових результатів і ускладнити процедуру аудиту. Тому дослідження правових засад обліку основних засобів є одним із ключових етапів формування науково-практичної бази для аналізу та аудиту.

Базовим документом, що регулює ведення бухгалтерського обліку в Україні, є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» [33]. Він визначає принципи та методи відображення господарських операцій, у тому числі з основними засобами, а також обов'язкові елементи фінансової звітності. Господарський кодекс України (втрачає чинність з 28 серпня 2025 року, згідно із Законом №4196-IX [39]) містить загальні норми щодо майнових прав суб'єктів господарювання та порядку використання майна у підприємницькій діяльності. Кодекс законів про працю [15] торкається питань збереження майна та відповідальності за його використання. Податковий кодекс [31] регламентує правила податкового обліку ОЗ, визначає групи активів для нарахування амортизації, порядок їхнього розрахунку та вплив на податковий результат.

Регламентування обліку основних засобів здійснюється Національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку. Ключове місце посідає НП(С)БО 7 «Основні засоби» [35], що визначає критерії визнання активів, порядок їхньої оцінки, методи амортизації та правила переоцінки. Важливими для правильного відображення операцій є також НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [34], НП(С)БО 16 «Витрати» [37], що регламентує включення амортизаційних відрахувань до складу витрат, та Інструкція про застосування Плану рахунків [13], яка встановлює порядок ведення облікових записів. Організація документообігу регламентується Положенням про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку [38]. Як зазначає Н.Л. Правдюк [27], стандарти формують методологічний каркас, що забезпечує єдине трактування операцій з основними засобами на всіх підприємствах, незалежно від форми власності.

Важливим орієнтиром для України виступають Міжнародні стандарти фінансової звітності, зокрема МСБО 16 «Основні засоби» [24], що визначає порядок визнання, первісної та справедливої оцінки, а також вимоги до амортизації та знецінення. Порівняння НП(С)БО 7 та МСБО 16 свідчить про наявність суттєвої подібності (визначення, критерії визнання, методи амортизації) та певних відмінностей. Так, міжнародний стандарт детальніше регулює питання знецінення, тоді як українське законодавство традиційно зосереджується на податкових аспектах. Як наголошує С.Ф. Голов [7], гармонізація національних стандартів з МСФЗ [25] є актуальним завданням, адже вона забезпечує прозорість фінансової звітності та підвищує інвестиційну привабливість підприємств.

Аналіз основних засобів не має спеціального закону, проте його методичне забезпечення формується на основі НП(С)БО [35], Податкового кодексу та законодавства про звітність [31]. Аудит операцій з основними засобами регламентується Міжнародними стандартами аудиту (МСА), адаптованими в Україні, та внутрішніми положеннями Аудиторської палати. Важливим джерелом контролю виступають нормативні акти ДПС [1], що визначають

порядок перевірок щодо правильності нарахування амортизації й збереження основних засобів. На думку В.В. Рядська та Я.В. Петраков [41], належне правове регулювання аудиту створює умови для підвищення рівня довіри до фінансової інформації та забезпечення захисту інтересів користувачів звітності. На рис. 1.2 наведено систему нормативно-правового регулювання обліку, аналізу та аудиту основних засобів в Україні.

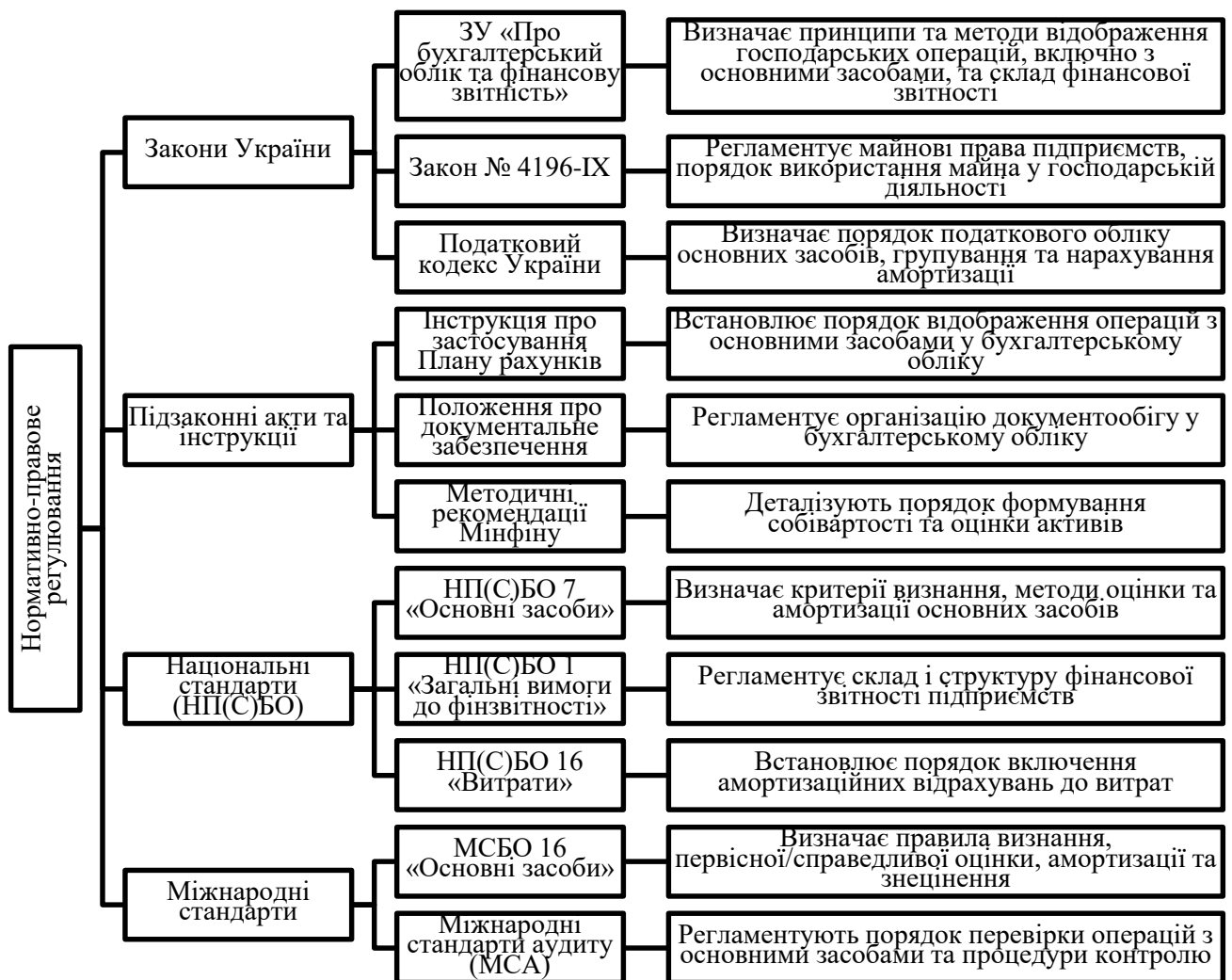

Рис.1.2 – Структурна схема нормативного забезпечення обліку, аналізу та аудиту основних засобів

Джерело: узагальнено автором на основі [7;13;15;24;25;32-39]

Нормативно-правова база забезпечує достатньо повне регулювання обліку основних засобів, однак її практичне застосування має низку проблем. Позитивним є наявність системи НП(С)БО, що узгоджується з МСФЗ, а також чіткість критеріїв для визнання та оцінки об'єктів. Водночас недоліками залишаються подвійне трактування в бухгалтерському і податковому обліку, часті зміни законодавства, а також неповна гармонізація з міжнародними стандартами, що ускладнює роботу бухгалтерів і аудиторів, змушуючи витратити додатковий час на коригування даних [17].

На нашу думку система потребує стабільності та уніфікації, а також посилення аналітичної складової, яка поки що не має достатнього нормативного закріплення. Нормативно-правове регулювання обліку, аналізу та аудиту основних засобів в Україні базується на багаторівневій системі документів, що охоплює закони, підзаконні акти, національні стандарти бухгалтерського обліку та міжнародні стандарти фінансової звітності.

З одного боку, чинне законодавство забезпечує необхідні методологічні підходи до визнання, оцінки й амортизації ОЗ, а також створює правове підґрунтя для проведення аудиту та податкового контролю. З іншого боку, проблеми практичного застосування – подвійність трактувань, часті зміни норм і неповна гармонізація з МСФЗ – залишаються суттєвими викликами для суб'єктів господарювання. Удосконалення нормативної бази, зокрема шляхом її стабілізації та уніфікації, сприятиме підвищенню достовірності обліку, обґрунтованості аналітичних висновків і прозорості аудиту.

Отже, нормативно-правове забезпечення обліку, аналізу та аудиту основних засобів в Україні складається з комплексу законів, підзаконних актів і стандартів, що формують єдину методологічну основу їхнього визнання, оцінки та відображення у звітності підприємств. Попри достатній рівень деталізації, законодавство залишається динамічним і суперечливим, що створює труднощі у практичному застосуванні. Гармонізація НП(С)БО з МСФЗ та вдосконалення регламентації аудиту сприятимуть підвищенню достовірності фінансової

інформації, зміцненню інвестиційної привабливості підприємств і розвитку ринку капіталу в Україні.

1.3. Макроекономічна характеристика стану та використання основних засобів на вітчизняних підприємствах

Розвиток національної економіки значною мірою залежить від рівня забезпеченості підприємств основними засобами, які утворюють матеріально-технічну базу виробництва. Саме такі активи визначають масштаби виробничого потенціалу підприємства, ефективність його господарської діяльності та конкурентоспроможність продукції на внутрішньому і зовнішньому ринках. Як зазначає Г.І. Грицаєнко [8], якість та структура основних засобів прямо впливають на обсяг випуску продукції, рівень собівартості та фінансові результати підприємств.

В Україні стан основних засобів протягом останніх десятиліть залишається складним. Більшість підприємств функціонує в умовах високого фізичного та морального зносу їхньої матеріально-технічної бази. За даними Державної служби статистики [11], рівень зношеності основних засобів у середньому перевищує 60%, що свідчить про значне старіння виробничих фондів. При цьому коефіцієнт оновлення довгостроково залишається на низькому рівні (близько 5% щорічно), що не забезпечує навіть простого відтворення [11].

Динаміка макроекономічних показників підтверджує, що відтворювальні процеси у сфері основних засобів вітчизняних підприємств є надзвичайно повільними. Так, у промисловості спостерігається критичний рівень зносу обладнання, у транспортній галузі більшість рухомого складу експлуатується понад нормативні строки, а в аграрному секторі значна частка машинно-тракторного парку морально застаріла [1]. Як відзначає В.І. Кузь [17], інвестиційні потоки, спрямовані на модернізацію виробничих фондів, не

відповідають потребам економіки, що зумовлює відставання у темпах технічного переозброєння від розвинених країн.

Загалом, у структурі основних засобів вітчизняних підприємств домінують будівлі та споруди, частка яких перевищує 35-40% від загального обсягу. Натомість питома вага машин і обладнання, що безпосередньо забезпечують виробничий процес, залишається відносно низькою (приблизно 28-30%), що свідчить про дисбаланс у структурі активів. Така ситуація обмежує можливості підприємств у нарощуванні продуктивності праці та зниженні собівартості [21].

Стан та використання основних засобів на макрорівні тісно пов'язані з обсягами капітальних інвестицій в економіку, тобто вкладенням у придбання, будівництво та модернізацію основних фондів.

Протягом останніх 5 років динаміка капітальних інвестицій в Україні була нерівномірною, відображаючи економічні шоки та відновлення. Зокрема, у 2018-2019 роках спостерігалось стале зростання інвестицій – приріст обсягів капіталовкладень становив +16,4% у 2018 р. та +15,5% у 2019 р. (до попереднього року) [4], що відображало активне оновлення основних засобів у докризовий період.

Однак у 2020 році через вплив пандемії COVID-19 та економічної кризи обсяги капітальних інвестицій різко скоротилися. Держстат зафіксував спад капітальних інвестицій на 38,2% порівняно з 2019 роком [11]. У фактичних цифрах освоєно лише близько 419,8 млрд грн капітальних інвестицій за 2020 рік, тоді як роком раніше цей показник перевищував 670 млрд грн. [5]. Таким чином, внаслідок кризи підприємства значно урізали витрати на придбання нового обладнання, будівництво та інші інвестиційні проекти, що уповільнило оновлення основних фондів.

У 2021 році інвестиційна активність частково відновилася (див. табл.1.4) – обсяг капітальних інвестицій зріс приблизно на 13% проти провального 2020 року [6]. За даними Держстату [11], загальна сума капітальних інвестицій у 2021 році склала близько 475 млрд грн (розрахунково), що все ще не досягло докризового рівня 2019 року, але свідчило про поживлення вкладень у основні

засоби. Інвестувалися як проекти модернізації на промислових підприємствах, так і будівництво інфраструктури, житла тощо.

В розрізі регіонів та галузей у 2021-му інвестиції зросли практично всюди. Львівська область, наприклад, показала приріст капіталовкладень на 37,7% за рік [2], що дало їй 3-тє місце серед регіонів за цим показником, а загальноукраїнський індекс склав +13% [6]. На жаль, 2022 рік приніс новий різкий шок для економіки у зв'язку з повномасштабною воєнною агресією. Інвестиції бізнесу практично зупинилися у багатьох секторах. За підсумками 2022 року обсяг капітальних інвестицій впав ще на 39,2% у реальному вимірі та склав лише 409,7 млрд грн [6], що майже на 40% менше, ніж у 2021-му, тобто відбулося чергове суттєве скорочення фінансування оновлення основних фондів. Зокрема вартість основних засобів знизилась на 3,5% у загальному показнику за видами економічної діяльності – див. рис.1.3.

Рис.1.3 – Динаміка вартості основних засобів в Україні у 2019-2024 роках, млн. грн.

Джерело: побудовано автором на основі даних [4;5;6;11]

Як видно з рис. 1.3 відбулося поступове відновлення інвестиційної активності підприємств після спаду 2022 року. Найбільш відчутне збільшення припадає на 2023-2024 роки, коли загальна вартість основних засобів зростає майже на 7,6%, що підтверджує тенденцію до модернізації матеріально-технічної бази економіки. Проте у 2022 році найбільше падіння інвестицій

спостерігалось в секторах, що найбільш постраждали від війни та кризи: наприклад, у сфері професійних послуг (право, аудиторська діяльність, інжиніринг) капітальні інвестиції обвалилися на 83,3%, у видавничій діяльності та медіа – на 64,7%, в операціях з нерухомістю – на 53,4%, в державному управлінні та обороні – на 50,6% [6].

Промисловість скоротила інвестиції майже наполовину (-48,1%) і вкладала близько 126 млрд грн проти 243 млрд у 2021 році. Лише окремі галузі показали зростання капітальних інвестицій у 2022-му – зокрема, транспортно-складське господарство (+78,9%, до 23,3 млрд грн) завдяки адаптації логістики під воєнні умови, а також незначне зростання було зафіксовано у лісовому господарстві (+3,5%) та сфері наукових досліджень (+21,1%)[6].

В регіональному розрізі у 2022 році найбільше інвестували відносно спроможні тиллові області (Дніпропетровська – 40,5 млрд грн, Київська – 31,2 млрд, Львівська – 26,2 млрд) [6], тоді як прифронтові та окуповані регіони очікувано втратили левову частку інвестицій. Високий середній рівень зносу свідчить про значну частку застарілих, фізично спрацьованих машин, обладнання, будівель тощо. Особливо критичною станом на 2025 рік є ситуація в окремих галузях. За наявними оцінками, найбільший рівень зносу основних засобів (див. табл.1.4) спостерігається у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування – до 83% [1].

Таблиця 1.4 – Вартість основних засобів за видами економічної діяльності у 2021-2024 рр., млн. грн.

Види діяльності	2021	2022	2023	2024	Зміна абс., 2024-2021, млн. грн.	Зміна відн., 2024/2021, %
Будівництво	132939	128048	168773	191577	58638	44,1
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	121520	106893	121864	138628	17108	14,1
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	472241	493669	518659	713184	240943	51,0
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	1668545	1191248	1201571	1183628	-484917	-29,1
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	602524	617701	588466	597877	-4647	-0,8

Продовження таблиці 1.4

Види діяльності	2021	2022	2023	2024	Зміна абс., 2024-2021, млн. грн.	Зміна відн., 2024/2021, %
Інформація та телекомунікації	166164	177093	192197	219465	53301	32,1
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	257053	264237	270531	271329	14276	5,6
Надання інших видів послуг	8867	10865	16068	19939	11072	124,9
Операції з нерухомим майном	1171330	1183383	1247229	1376269	204939	17,5
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	415716	438890	509085	594717	179001	43,1
Освіта	193487	209346	210933	229563	36076	18,6
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	292566	332048	377546	432884	140318	48,0
Переробна промисловість	1615730	1515957	1618406	1562318	-53412	-3,3
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	1841355	1864904	2144264	2253258	411903	22,4
Промисловість	4181129	4105455	4473000	4552081	370952	8,9
Професійна, наукова та технічна діяльність	145489	156770	167147	366154	220665	151,7
Сільське, лісове та рибне господарство	595908	609731	692632	792866	196958	33,1
Тимчасове розміщування й організація харчування	38205	40766	47125	49053	10848	28,4
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	1200428	1210355	1397047	1368087	167659	14,0
Фінансова та страхова діяльність	101251	102651	113386	129636	28385	28,0
Усього	11041318	10654555	11602929	12490432	1449114	13,1

Джерело: узагальнено автором на основі даних [4;5;6;11]

З аналізу даних табл. 1.4 видно, що загальна вартість основних засобів підприємств в Україні в 2024 році зросла на 13,1% порівняно з 2021 роком, що свідчить про певне відновлення інвестицій у матеріальні активи. При цьому зростання відбулося не рівномірно – суттєво збільшилися показники в галузях державного управління та оборони (+51%) і будівництві (+44,1%). У сфері адміністративного та допоміжного обслуговування спостерігається протилежна динаміка – з 2021 по 2024 рік вартість активів зменшилась на 29,1%, що може вказувати на масове виведення або списання зношених засобів у цій галузі.

Промисловість загалом демонструє помірне зростання активів (+8,9% за 3 роки), але в межах окремих підгалузей цей приріст згладжується або навіть обертається на спад (наприклад, переробна промисловість (-)3,3%). Галузі

інформації та телекомунікацій (+32,1%), професійної, наукової та технічної діяльності (+151,7%) показали найвищі темпи приросту, що свідчить про тенденцію до ребрендингу капіталізації знань і технологій у складі основних засобів. Сільське господарство також продемонструвало суттєве зростання (+33,1%), що відображає капіталовкладення в сільськогосподарську техніку, елеватори та іншу інфраструктуру.

Однак високий середній рівень зносу продовжує бути критичною проблемою, особливо в галузях з малою динамікою активів чи навіть зі скороченням. У сфері адміністративного та допоміжного обслуговування рівень зносу, за наявними оцінками, досягав до 83%, що підкреслює надзвичайно малу ефективність використання наявних засобів і потребу термінового оновлення. Така ситуація є особливо загрозливою станом на 2025 рік.

Отже, хоча багато галузей показали ознаки капітального оновлення матеріальних активів, диспропорції між секторами та високий знос в окремих напрямках ставлять під сумнів сталість цього відновлення. Необхідні цільові заходи підтримки, інвестиційне стимулювання й пріоритетне спрямування ресурсів на оновлення основних засобів у вразливих галузях.

Таким чином на макроекономічному рівні стан основних засобів вітчизняних підприємств характеризується значним зносом і старінням, яке посилювалося кризами 2020 та 2022 років. Обсяги інвестицій у відтворення основних фондів недостатні для компенсування вибуття та зносу, що веде до погіршення матеріально-технічної бази у багатьох галузях.

Разом з тим, є й позитивні приклади – окремі сектори (аграрний, IT-інфраструктура, окремі переробні виробництва) демонстрували кращі темпи оновлення та модернізації. Державна політика у сфері відновлення економіки націлена на стимулювання капітальних інвестицій (через пільгові кредити, грантові програми, міжнародну допомогу на відбудову), що в перспективі має підвищити рівень оснащеності підприємств новими основними засобами.

1.4. Загальна економічна характеристика об'єкту дослідження

Приватне акціонерне товариство «Миронівський хлібопродукт» (далі – МХП) – провідний вітчизняний агропромисловий холдинг, відомий як найбільший виробник м'яса птиці в Україні (бренд «Наша Ряба») і один з ключових експортерів аграрної продукції. Компанія заснована у 1998 році українським бізнесменом Юрієм Косюком, штаб-квартира розташована в Києві. МХП першим серед українських аграрних компаній провів лістинг своїх акцій на Лондонській фондовій біржі (ІРО в 2008 році) і наразі залучає іноземний капітал для розвитку виробництва [9].

Група МХП є вертикально інтегрованим комплексом, що охоплює весь цикл від вирощування зернових культур до виробництва і продажу готових м'ясних продуктів. До складу МХП входять 11 рослинницьких підприємств, 3 комбікормові заводи та 17 елеваторів для зберігання зерна. Земельний банк МХП становить близько 360 тис. гектарів сільгоспугідь у 12 областях України – компанія самостійно вирощує кукурудзу, пшеницю та інші культури, які використовує для виробництва кормів. Також до активів холдингу належать декілька великих птахофабрик (найвідоміші – «Миронівська», «Вінницька» птахофабрики), м'ясопереробні підприємства, олійно-екстракційні заводи та мережа власної дистрибуції і ритейлу (фірмові магазини і точки продажу). На підприємствах МХП в Україні та за кордоном працює понад 32 тисячі працівників. Компанія активно розвиває власні бренди продуктів харчування (окрім «Наша Ряба», також «Легко!», «Бащинський», «Skott Smeat» тощо) та мережі ресторанів швидкого харчування [9].

Як агроіндустріальний холдинг, МХП володіє значним парком основних засобів різного характеру. В рослинництві це сільськогосподарська техніка (трактора, комбайни, сівалки тощо), склади, елеватори, транспорт для перевезення зерна. У птахівництві – комплекси пташників, інкубатори, комбікормові заводи, забійні цехи, холодильні камери, логістична

інфраструктура (вантажівки-рефрижератори) та інше спеціалізоване обладнання. Значну частку основних засобів компанії складають будівлі і споруди виробничого призначення (птахофабрики, м'ясокомбінати), які є капіталомісткими об'єктами. Також МХП інвестує в енергетичні проєкти – біогазові установки, сонячні електростанції на відходах птахівництва, що теж відносяться до основних засобів і дозволяють підвищити енергоефективність виробництва.

Завдяки масштабним інвестиціям протягом 2010-х років, МХП вдалося значно оновити і розширити свої основні фонди. Зокрема, запуск другої черги Вінницького птахокомплексу, будівництво нових елеваторів та придбання сучасної сільгосптехніки відбувалися на залучені кошти (в тому числі кредитні та інвестиційні). В результаті, на відміну від багатьох старих промислових заводів, матеріально-технічна база МХП є порівняно новою. Середній відсоток зносу основних засобів по групі компаній МХП за даними фінансової звітності до 2021 року був помітно нижчим загальноекономічного показника. Велика частина активів оцінена за справедливою (переоціненою) вартістю, тож балансова вартість основних засобів МХП досить висока. Так, на кінець 2021 року сукупна балансова вартість необоротних активів групи МХП становила понад \$2 млрд, з яких основні засоби (Property, Plant & Equipment) склали левову частку. Компанія регулярно здійснює дооцінку своїх активів за міжнародними стандартами, відображаючи інфляційне удорожчання відтворення.

Компанія МХП демонструвала високі фінансові показники в останні довоєнні роки, що опосередковано свідчить про ефективне використання його виробничих фондів. 2021 рік став рекордним за прибутковістю – чистий прибуток компанії сягнув приблизно \$393 млн. (для порівняння, у 2020 через пандемію прибутки були значно меншими) [9]. Частково такий високий результат зумовлений курсовими різницями та переоцінкою біологічних активів, але також і зростанням операційного прибутку завдяки збільшенню експорту та оптимізації виробництва. Рентабельність основних засобів (співвідношення

прибутку до середньої балансової вартості ОЗ) у 2021 р. була на високому рівні, що відобразило підвищення фондовіддачі. В 2022 році війна суттєво вдарила по діяльності МХП – логістичні труднощі, втрата частини птахофабрик на окупованих територіях, ракетні удари по інфраструктурі. Тим не менш, компанія зуміла швидко пере направити експорт через західні кордони та навіть збільшила виручку на 11% порівняно з 2021 роком (завдяки високим світовим цінам на продовольство). Проте значні військові витрати і збитки призвели до чистого збитку близько \$231 млн за 2022 рік.

Попри збитковість у 2022 рік, МХП продовжує обслуговувати свої виробничі потужності та зберігати кадровий потенціал, сподіваючись на відновлення зростання. У 2023 році компанія заявила про плани інвестувати в відбудову постраждалих активів та у нові проекти (наприклад, поглиблену переробку курятини), тобто продовжує нарощувати та оновлювати свої основні засоби навіть в умовах кризи.

У 2024 році МХП продовжив інвестиції у модернізацію виробничих потужностей та розширення переробки, приділяючи особливу увагу сталим технологіям та енергоефективності. Компанія активно впроваджує відновлювані джерела енергії у своїх виробничих процесах та розширює проекти у сфері біогазу й «зеленої» енергетики, що зміцнює її матеріально-технічну базу. Водночас у 2024-2025 роках МХП посилює присутність на міжнародних ринках, розвиваючи експорт готової продукції з високою доданою вартістю. Важливим стратегічним напрямом стало збільшення інвестицій у цифровізацію управління активами та впровадження інновацій у сфері агротехнологій. У 2025 році компанія декларує курс на подальше нарощення виробничих потужностей і відновлення пошкоджених активів, що дозволяє утримувати статус одного з найбільших агропромислових холдингів України навіть у складних економічних умовах.

Проведемо детальний аналіз майна та активів підприємства ПрАТ «МХП» (див. табл. 1.5 та табл. 1.6) на основі даних звітності (Додаток А-В).

Таблиця 1.5 – Структура майна ПрАТ «МХП» за 2022-2024 рр., тис. грн.

Назва рядка	2022, тис. грн	2023, тис. грн	2024, тис. грн	Зміни 2024/2022, тис. грн	Зміни 2024/2022, %
Нематеріальні активи	999 917	1 485 943	1 809 131	+809 214	+80,9
Основні засоби	12 929 329	12 129 808	16 453 247	+3 523 918	+27,3
Незавершені капітальні інвестиції	1 060 885	1 313 985	0	-1 060 885	-100,0
Інші необоротні активи	333 187	384 966	522 133	+188 946	+56,7
Довгострокові фінансові інвестиції (за методом участі в капіталі інших підприємств)	2 275 843	6 294 734	0	-2 275 843	-100,0
Інші довгострокові фінансові інвестиції	0	0	6 639 809	+6 639 809	(з'явилися)
Довгострокова дебіторська заборгованість	28 270	30 713	92 306	+64 036	+226,6
Усього необоротних активів	17 627 431	21 640 149	25 516 626	+7 889 195	+44,8
Запаси	500 040	1 353 719	1 017 927	+517 887	+103,6
Дебіторська заборгованість	4 734 546	12 837 125	5 826 778	+1 092 232	+23,1
Гроші та їх еквіваленти	1 300 000	3 529 087	1 953 846	+653 846	+50,3
Інші оборотні активи	1 697 098	453 464	122 567	-1 574 531	-92,8
Усього оборотних активів	14 921 900	24 985 519	19 090 137	+4 168 237	+27,9
Баланс	32 549 331	46 625 668	44 606 763	+12 057 432	+37,0

Джерело: розраховано автором на основі даних [9;12]

Аналіз даних свідчить, що у 2024 році загальна вартість майна підприємства збільшилася на 12 057 432 тис. грн, або на 37,0% порівняно з 2022 роком. Найбільший внесок у зростання структури активів зробили необоротні активи, які збільшилися на 44,8%. Це зумовлено насамперед приростом вартості основних засобів (+27,3%) та зростанням нематеріальних активів (+80,9%), що свідчить про інвестиції в оновлення виробничої бази та цифрових ресурсів.

Водночас повністю ліквідовано незавершені капітальні інвестиції, що може вказувати на завершення великих проєктів або переорієнтацію фінансування на інші напрями. У 2024 році вперше з'явилися інші довгострокові фінансові інвестиції (6 639 809 тис. грн), що може свідчити про нові партнерські вкладення чи диверсифікацію активів.

Оборотні активи також зросли на 27,9%, насамперед завдяки підвищенню обсягу запасів та грошових коштів. Показник дебіторської заборгованості збільшився на 23,1%, що вказує на розширення обсягів реалізації та

кредитування споживачів. Водночас зменшення інших оборотних активів на 92,8% може бути результатом оптимізації структури короткострокових ресурсів.

Загалом у динаміці 2022-2024 рр. майно ПрАТ «МХП» характеризується позитивною тенденцією до зростання та структурного оновлення, що відображає поступове відновлення виробничої та інвестиційної активності після економічних викликів 2022 року.

Аналізуючи структуру пасиву ПрАТ «МХП» (див. табл.1.6), можна відзначити, що у 2024 році загальна валюта балансу зросла на 12 057 432 тис. грн (на 37,0%) порівняно з 2022 роком, що свідчить про розширення активів і джерел фінансування. Власний капітал компанії залишається від'ємним, проте його значення покращилося – збитки скоротилися з –7 159 850 тис. грн до –6 647 389 тис. грн., що може свідчити про поступове відновлення прибутковості після кризового періоду.

Таблиця 1.6. – Аналіз джерел формування майна ПрАТ «Миронівський хлібопродукт» у динаміці за 2022-2024 рр., тис. грн.

Показники пасиву	2022, тис. грн.	2023, тис. грн.	2024, тис. грн.	Зміни 2024/2022, тис. грн.	Зміни 2024/2022, %
1. Власний капітал					
Зареєстрований (пайовий) капітал	786 928	786 928	786 928	0	0,0
Додатковий капітал	508	508	9 705 267	+9 704 759	× (з'явився)
Капітал у дооцінках	8 191 829	7 412 583	0	-8 191 829	-100,0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-16 139 115	-16 121 347	-17 139 584	-1 000 469	+6,2
Усього власного капіталу	-7 159 850	-7 921 328	-6 647 389	+512 461	+7,2
2. Довгострокові зобов'язання, усього	5 270 071	2 632 816	5 386 946	+116 875	+2,2
– довгострокові кредити банків	325 969	987 549	2 982 589	+2 656 620	+814,9
– інші довгострокові зобов'язання	4 119 410	847 540	1 161 037	-2 958 373	-71,8
3. Короткострокові зобов'язання, усього	34 439 110	51 914 180	45 867 206	+11 428 096	+33,2
– кредити банків короткострокові	1 314 918	929 420	542 659	-772 259	-58,8
– кредиторська заборгованість	19 603 366	30 496 161	21 158 418	+1 555 052	+7,9
– інші поточні зобов'язання та забезпечення	13 520 826	20 488 599	24 166 129	+10 645 303	+78,8
Валюта балансу	32 549 331	46 625 668	44 606 763	+12 057 432	+37,0

Джерело: розраховано автором на основі даних [9;12]

Серед ключових змін у структурі власного капіталу варто виділити появу значного додаткового капіталу (9 705 267 тис. грн), що може бути пов'язано з переоцінкою активів або внесенням нових інвестицій. Водночас капітал у дооцінках повністю зник, що, ймовірно, пов'язано з обліковими коригуваннями або реалізацією попередньо дооцінених активів.

Довгострокові зобов'язання продемонстрували незначне зростання на 2,2%, зокрема за рахунок збільшення довгострокових банківських кредитів (у понад вісім разів), що свідчить про активніше залучення позикового капіталу для фінансування розвитку підприємства.

Найбільшу питому вагу у структурі пасиву займають короткострокові зобов'язання, які зросли на 33,2%, що зумовлено переважно збільшенням поточних розрахунків і забезпечень, та може бути пов'язано з активною операційною діяльністю, розрахунками з контрагентами та необхідністю підтримки виробничих процесів.

В цілому, динаміка показників свідчить про поступове відновлення фінансової стійкості МХП. Підприємство активно залучає інвестиції та водночас контролює рівень зобов'язань, що вказує на прагнення до стабілізації фінансової структури та зміцнення позицій на ринку.

Далі у табл.1.7 проведемо розрахунок показників ліквідності ПрАТ «Миронівський хлібопродукт» на основі даних з балансу (див. Додатки).

Таблиця 1.7 – Розрахунок коефіцієнтів ліквідності ПрАТ «Миронівський хлібопродукт» у динаміці за 2022-2024 рр.

Показник	Формула розрахунку	2022	2023	2024	Зміна (2024/2022)	Норматив
1. Коефіцієнт поточної ліквідності	Поточні активи / Поточні зобов'язання	14 921 900 / 34 439 110 = 0,43	24 985 519 / 51 914 180 = 0,48	19 090 137 / 45 867 206 = 0,42	-0,01	≥ 2,0
2. Коефіцієнт швидкої ліквідності	(Дебіторська заборгованість + Грошові кошти) / Поточні зобов'язання	(4 734 546 + 1 300 000) / 34 439 110 = 0,17	(12 837 125 + 3 529 087) / 51 914 180 = 0,32	(5 826 778 + 1 953 846) / 45 867 206 = 0,17	0,00	≥ 1,0
3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Грошові кошти / Поточні зобов'язання	1 300 000 / 34 439 110 = 0,04	3 529 087 / 51 914 180 = 0,07	1 953 846 / 45 867 206 = 0,04	0,00	≥ 0,2

Джерело: розраховано автором на основі даних [9;12]

Показники ліквідності свідчать про недостатній рівень платоспроможності ПрАТ «МХП». Коефіцієнт поточної ліквідності у 2024 році становить 0,42, що значно нижче нормативного рівня ($\geq 2,0$) і вказує на дефіцит обігових коштів для покриття короткострокових зобов'язань. Динаміка свідчить про стабільно низький рівень цього показника протягом аналізованого періоду.

Коефіцієнт швидкої ліквідності у 2024 році залишається на рівні 0,17, що свідчить про обмежені можливості підприємства швидко перетворити активи в грошові кошти для погашення поточних боргів. Незважаючи на тимчасове покращення у 2023 році (0,32), показник знову знизився у 2024 році через скорочення дебіторської заборгованості та грошових залишків.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності також не відповідає нормативному значенню – він коливався в межах 0,04-0,07 протягом 2022-2024 рр. Це свідчить, що лише 4-7% короткострокових зобов'язань підприємство могло погасити негайно наявними грошовими коштами.

Отже, аналіз ліквідності ПрАТ «МХП» засвідчує низьку короткострокову платоспроможність підприємства. Для покращення ситуації доцільно збільшити частку високоліквідних активів, оптимізувати дебіторську заборгованість та поступово зменшувати обсяг короткострокових позик.

Далі проведемо аналіз фінансових результатів діяльності ПрАТ «МХП» в динаміці за 2022-2024 рр. (табл. 1.8).

Таблиця 1.8 – Аналіз фінансових результатів ПрАТ «Миронівський хлібопродукт» у динаміці за 2022-2024 рр., тис. грн

Фінансові результати	2022, тис. грн	2023, тис. грн	2024, тис. грн	Зміна, тис. грн (2024/2022)	Зміна, % (2024/2022)
Чистий дохід від реалізації продукції	80 055 100	93 206 200	108 775 500	+28 720 400	+35,9
Собівартість реалізованої продукції	66 972 800	77 081 500	86 394 900	+19 422 100	+29,0
Валовий прибуток	13 082 300	16 124 700	22 380 600	+9 298 300	+71,1
Інші операційні доходи	2 085 100	1 932 800	1 715 600	-369 500	-17,7
Адміністративні витрати	3 192 600	3 445 900	4 101 200	+908 600	+28,5
Витрати на збут	2 647 400	3 112 400	3 457 900	+810 500	+30,6
Інші операційні витрати	1 208 700	1 498 600	1 622 400	+413 700	+34,2
Фінансовий результат від операційної діяльності (прибуток/збиток)	8 118 700	9 000 600	14 914 700	+6 796 000	+83,7

Продовження таблиці 1.8

Фінансові результати	2022, тис. грн	2023, тис. грн	2024, тис. грн	Зміна, тис. грн (2024/2022)	Зміна, % (2024/ 2022)
Інші фінансові доходи	1 119 500	1 331 200	1 025 900	-93 600	-8,4
Інші доходи	375 200	468 900	392 600	+17 400	+4,6
Фінансові витрати	4 854 900	6 028 200	6 787 900	+1 933 000	+39,8
Втрати від участі в капіталі	1 514 700	904 800	586 700	-928 000	-61,2
Інші витрати	1 061 400	1 463 600	1 887 500	+826 100	+77,8
Чистий прибуток (збиток)	2 182 400	2 404 100	7 061 100	+4 878 700	+223,6
Витрати (дохід) з податку на прибуток	487 900	536 000	1 386 300	+898 400	+184,2
Фінансовий результат після оподаткування	1 694 500	1 868 100	5 674 800	+3 980 300	+234,9

Джерело: розраховано автором на основі даних [9;12]

За результатами аналізу видно, що чистий дохід від реалізації продукції ПрАТ «МХП» зріс із 80,1 млрд грн у 2022 році до 108,8 млрд грн у 2024 році, що становить приріст на 35,9%. Таке зростання пояснюється активізацією експорту, диверсифікацією ринків збуту та поступовим відновленням виробничих потужностей після кризового періоду. Собівартість реалізованої продукції також зросла на 29,0%, однак темпи зростання доходів перевищують темпи зростання витрат, що позитивно вплинуло на фінансові результати підприємства.

У результаті валовий прибуток збільшився на 71,1% і у 2024 році становив понад 22 млрд грн. Операційні витрати залишаються суттєвими, але їхнє зростання є помірним і відповідає масштабу діяльності. Зокрема, адміністративні витрати зросли на 28,5%, витрати на збут – на 30,6%. Водночас інші операційні доходи зменшилися на 17,7%, що свідчить про меншу частку непрофільних надходжень. Фінансовий результат від операційної діяльності зріс більш ніж удвічі – з 8,1 млрд грн до 14,9 млрд грн, що свідчить про зростання ефективності основної діяльності компанії. Незважаючи на збільшення фінансових витрат, підприємство демонструє стабільну прибутковість. У 2024 році чистий прибуток після оподаткування склав 5,67 млрд грн, що у 2,3 рази більше, ніж у 2022 році. Це свідчить про стійке покращення фінансових результатів і підвищення рентабельності виробництва, що забезпечує ПрАТ «МХП» міцні позиції серед провідних аграрних підприємств України.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Організація обліку руху, наявності та інвентаризації основних засобів на підприємстві

Ефективне впорядкування процесу обліку основних засобів підприємства має забезпечувати достовірне відображення у бухгалтерському обліку їхньої наявності, руху, технічного стану та ефективності використання. Процес обліку основних засобів здійснюється відповідно до вимог Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», положень НП(С)БО 7 «Основні засоби», а також Методичних рекомендацій щодо їхнього бухгалтерського обліку і іншими нормативно-правовими актами.

Так відповідно до положень Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [33], основні засоби належать до складу необоротних активів, тобто таких, що використовуються підприємством протягом періоду, який перевищує один рік чи операційного циклу, якщо його тривалість перевищує цей період. Питання щодо порядку ведення обліку основних засобів докладно врегульовані НП(С)БО 7 «Основні засоби» і Методичними рекомендаціями щодо бухгалтерського обліку основних засобів [35]. Крім того, для суб'єктів, що складають звітність за міжнародними стандартами, застосовується МСБО 16 «Основні засоби» (Property, Plant and Equipment) [24].

Базовим документом, що регулює ведення бухгалтерського обліку в Україні, є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [33]. Він визначає основні принципи ведення обліку, порядок формування звітності та загальні вимоги до її достовірності. Відповідно до статті 9 цього Закону, господарські операції мають підтверджуватися первинними

документами, які є підставою для їх відображення у бухгалтерському обліку. Питання документального оформлення операцій регламентуються також Положенням про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку [38], яке встановлює вимоги до складання, перевірки та зберігання первинних документів.

Відповідно до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 [35], до основних засобів належать «матеріальні активи, що утримуються підприємством з метою використання у виробництві продукції, виконанні робіт, наданні послуг» або для адміністративних і соціально-культурних потреб, за умови, що строк їхнього корисного використання більше, ніж 1 рік. Такі самі положення описані у МСБО 16 «Основні засоби» [24], який використовується підприємствами, що формують фін звітність відповідно до міжнародних стандартів.

Відповідно до зазначених нормативних та правових актів [24;33;35;38], «основні засоби – це матеріальні активи, які утримуються підприємством з метою використання у виробництві продукції, виконанні робіт, наданні послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, при цьому строк їхнього корисного використання перевищує один рік. До складу основних засобів входять: виробничі будівлі та споруди, машини та обладнання, транспортні засоби, інструменти», офісне устаткування, меблі, а також інші матеріальні об'єкти, що забезпечують функціонування підприємства.

У бухгалтерському обліку визнання об'єкту основним засобом можливе за умови, якщо виконуються такі критерії: актив має матеріальну форму, утримується для використання у господарській діяльності, не призначений для подальшого продажу та приносить підприємству економічні вигоди протягом періоду, більшого за один рік. Згідно з пунктом 8 НП(С)БО 7 [35], первісну вартість основного засобу формують із фактичних витрат на його придбання, спорудження або виготовлення, у тому числі з витрат на доставку, монтаж

(установку), налагодження, страхування та інші витрати, пов'язані з доведенням об'єкта до стану, придатного для використання за призначенням.

Первісне визнання основних засобів здійснюють за їхньою первісною вартістю, що включає витрати на їхнє придбання, транспортування, монтаж, а також інші витрати, які необхідні для приведення об'єкту в робочий стан. У подальшому облік ведеться за залишковою вартістю, що визначається різницею між первісною вартістю об'єкту і розміром накопиченої амортизації та втрат від зменшення корисності.

При аналітичному обліку кожному об'єкту основних засобів присвоюють інвентарний номер, що зазначають в Інвентарних картках (ф. № ОЗ-6). Узагальнення інформації здійснюється у Відомості обліку основних засобів (ф. № ОЗ-7) і Головній книзі [10]. При цьому аналітичний облік ведеться за видами основних засобів (будівлі, споруди, машини, транспортні засоби, обладнання, інструменти тощо) у розрізі структурних підрозділів підприємств.

В організації обліку руху основних засобів передбачені документальні підтвердження кожної господарської операції, пов'язаної з їхнім надходженням, внутрішнім переміщенням, модернізацією чи вибуттям. Для цього застосовують типові форми первинних документів, що затверджено наказом Мінстату України № 352 [11]. Хоча зазначений Наказ утратив чинність у кінці 2021 р., підприємства відповідно до п. 2.6 Положення № 88 [8] мають право розробити форми первинних документів з обліку господарських операцій самостійно. Тому суб'єкти господарювання можуть продовжувати застосовувати раніше діючі типові форми, розроблені Мінстатом, або адаптувати під свої потреби форми, що використовуються в державному секторі. Усі зміни та обрані підходи доцільно зафіксувати в наказі про облікову політику та організацію бухгалтерського обліку підприємства, що забезпечує їхню відповідність чинним нормативним вимогам та унеможливорює спотворення облікової інформації[27].

Синтетичний облік основних засобів ведеться на рахунку 10 «Основні засоби» Плану рахунків бухгалтерського обліку [13]. Для обліку зносу використовується рахунок 13 «Знос (амортизація) необоротних активів», а для

обліку витрат на їх поліпшення – рахунок 15 «Капітальні інвестиції». Нарахування амортизації здійснюється залежно від напрямку використання об'єкта з відображенням на рахунках 23 «Виробництво», 91 «Загальновиробничі витрати», 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут» тощо. Аналітичний облік ведеться за видами об'єктів, місцями експлуатації, матеріально відповідальними особами та структурними підрозділами.

Рух основних засобів оформлюється типовими формами первинних документів: Актом приймання-передачі (форма № ОЗ-1) – при введенні в експлуатацію; Актом списання (форма № ОЗ-3) – при ліквідації або реалізації об'єкта; Актом внутрішнього переміщення (форма № ОЗ-2) – у разі передачі між підрозділами.

Узагальнену послідовність операцій щодо руху основних засобів наведено у таблиці Д.1 Додатку Д.

Таким чином, організація обліку руху основних засобів включає взаємопов'язані етапи – від моменту їхнього надходження до вибуття, що забезпечують контроль за збереженням і правильністю відображення інформації у бухгалтерських регістрах. Завдяки такій системі обліку забезпечується безперервність відображення господарських операцій, достовірність даних про стан та рух основних засобів, а також можливість здійснення внутрішнього контролю за їх збереженням та ефективністю використання.

Облік наявності основних засобів спрямований на забезпечення повної та достовірної інформації про кількість, склад, вартість та технічний стан усіх об'єктів, що перебувають у власності або користуванні підприємства. Облік є підґрунтям для формування показників фінансової звітності, розрахунку амортизації, контролю за збереженням майна та прийняття управлінських рішень щодо оновлення чи вибуття активів [4].

Відповідно до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» [35], об'єкти основних засобів групуються за видами (будівлі, споруди, машини та обладнання, транспортні засоби тощо) та за функціональним призначенням (виробничі, адміністративні, невиробничі). Така

класифікація дає змогу організувати аналітичний облік у розрізі видів активів, місць експлуатації та матеріально-відповідальних осіб.

У бухгалтерському обліку дані про наявність основних засобів узагальнюється на рах. 10 «Основні засоби» із деталізацією за субрахунками згідно з Інструкцією щодо застосування «Плану рахунків ...» [13]. Зокрема, до таких субрахунків належать наступні: 101 «Земельні ділянки», 102 «Капітальні витрати на поліпшення земель», 103 «Будівлі», 104 «Споруди», 105 «Машини та обладнання», 106 «Транспортні засоби», 107 «Інструменти, прилади та інвентар», 109 «Інші основні засоби» [13]. Така деталізація забезпечує систематизацію інформації про об'єкти за їхнім економічним змістом і функціональним призначенням, що надає можливість ефективно здійснювати управлінський та аналітичний контроль за активами підприємства.

Аналітичний облік наявності основних засобів ведеться в інвентарних картках (форма № ОЗ-6), які відкриваються на кожний окремий об'єкт після його введення в експлуатацію [27]. У картці відображаються такі реквізити, як найменування, інвентарний номер, місце розташування тощо, матеріально-відповідальну особу, первісну та залишкову вартість, рік виготовлення та строки корисного використання [49].

До кожного об'єкту присвоюють інвентарний номер, що є його постійним ідентифікатором протягом усього періоду експлуатації. Номер зазначається у всіх документах, що стосуються цього об'єкта, а також наноситься безпосередньо на сам предмет (металеві жетони, фарбування тощо). У разі списання або ліквідації об'єкта номер не має бути використаний повторно протягом трьох років [42].

Організація обліку наявності основних засобів передбачає створення системи відповідальності за їх збереження. Згідно з вимогами Кодексу законів про працю України [15] та Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» [33], за збереження майна відповідають матеріально відповідальні особи, з якими укладаються письмові договори про повну індивідуальну матеріальну відповідальність. У бухгалтерії ведеться картотека

інвентарних карток, що забезпечує можливість контролю як за кількістю, так і за станом основних засобів [53].

У процесі обліку наявності ОЗ важливу роль відіграє первинна документація, яка підтверджує факт приймання, експлуатації або переміщення об'єкта. Згідно з Положенням про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку [38], усі операції мають бути підтверджені документами встановленої форми, що містять обов'язкові реквізити (назву підприємства, дату, зміст операції, підписи осіб тощо). Дані первинних документів узагальнюються в інвентарних описах, книгах обліку основних засобів чи електронних базах даних, які формують реєстр майна підприємства [2].

Ведення електронного обліку основних засобів поступово стає стандартом сучасного підприємства. Як зазначають Ю. Верига та В. Плаксієнко [3], автоматизація облікових процесів дозволяє підвищити точність інвентаризаційних даних, спростити процедуру пошуку об'єктів та мінімізувати ризик людських помилок. Системи електронного обліку інтегруються з програмами фінансової звітності (BAS Бухгалтерія, SAP тощо), що забезпечує єдиний інформаційний простір для управління необоротними активами [10].

Отже, організація обліку наявності основних засобів передбачає створення комплексної системи ідентифікації, документального оформлення, аналітичного групування та контролю за збереженням активів. Такий підхід забезпечує повноту інформації про стан основних засобів та створює підґрунтя для проведення подальшого аналізу їхнього використання.

Особливу роль в організації обліку відіграє інвентаризація основних засобів, яка проводиться з метою перевірки фактичної наявності майна, його технічного стану та відповідності даним бухгалтерського обліку. Порядок її проведення визначено Положенням про інвентаризацію активів і зобов'язань, затвердженим наказом Міністерства фінансів України від 02.09.2014 р. № 879 (у редакції від 29.07.2022 р.) [10]. Інвентаризація здійснюється не рідше одного разу на рік – перед складанням річної фінансової звітності, а також у випадках зміни матеріально відповідальних осіб або встановлення фактів крадіжок чи псування

майна. Результати інвентаризації оформлюються інвентаризаційним описом (форма Інв-1) і зведеною відомістю результатів (Інв-19), які є підставою для відображення коригувальних записів у бухгалтерському обліку [27].

Відповідно до Н П(С)БО 7 [35], після проведення інвентаризації виявлені розбіжності між фактичними залишками та даними обліку підлягають відображенню в бухгалтерських регістрах: надлишки зараховуються на доходи підприємства, а нестачі – на рахунок винних осіб або на інші витрати. Для забезпечення об'єктивності процесу створюються інвентаризаційні комісії, до складу яких мають входити представники адміністрації, бухгалтерії, технічних служб та аудиторів (за потреби) [41].

Важливою складовою організації з обліку основних засобів виступає формування облікової політики підприємства, в якій визначаються методи оцінки, групування, амортизації та документообігу основних засобів. Саме в ній фіксуються обрані методи амортизації (кумулятивний, прямолінійний, метод зменшення залишкової вартості тощо) та порядок проведення переоцінки та строки інвентаризацій [27;34].

Таким чином, організація обліку руху, наявності та інвентаризації основних засобів базується на дотриманні вимог чинного законодавства, систематизації первинних документів, веденні аналітичного та синтетичного обліку, а також забезпеченні контролю за збереженням майна через періодичну інвентаризацію. Раціонально організований облік сприяє підвищенню достовірності фінансової інформації, забезпеченню контролю та формуванню підґрунтя для аналізу ефективності використання основних засобів.

Організація обліку основних засобів на підприємстві має на меті забезпечення достовірного відображення їхньої наявності, руху, стану та ефективності використання у господарській діяльності. На ПрАТ «Миронівський хлібопродукт» облік основних засобів відбувається відповідно до вимог НП(С) БО 7 «Основні засоби» [35], а також Положення про облікову політику підприємства, що визначає методи оцінки, документування та контролю операцій із цими активами [9].

Окрема увага на підприємстві ПрАТ «Миронівський хлібопродукт» приділяється інвентаризації основних засобів, яка проводиться не рідше одного разу на рік, переважно перед складанням річної фінансової звітності. Під час інвентаризації перевіряється фактична наявність основних засобів, їхній технічний стан, відповідність даним бухгалтерського обліку, правильність нарахування амортизації. Результати інвентаризації в ПрАТ «Миронівський хлібопродукт» оформлюються Інвентаризаційним описом (форма № інв-1) та Порівняльною відомістю (форма № інв-19), за підсумками яких складаються акти на оприбуткування або списання виявлених розбіжностей [9].

Для фіксації операцій, пов'язаних із надходженням, переміщенням, ремонтом, модернізацією та вибуттям основних засобів у ПрАТ «МХП», застосовується широкий набір первинних документів (див. Додаток К), що забезпечує належне ведення аналітичного та синтетичного обліку.

До них належать форми: ф. № ОЗ-1 «Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів»; ф. № ОЗ-2 «Акт приймання-передачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів»; ф. № ОЗ-3 «Акт на списання основних засобів»; ф. № ОЗ-4 «Акт на списання автотранспортних засобів»; ф. № ОЗ-6 «Інвентарна картка обліку основних засобів»; ф. № ОЗ-8 «Картка обліку руху основних засобів».

Також використовуються прибуткові та видаткові накладні, касові ордери, товарні чеки, розрахунки амортизації, звіти про інвентаризацію тощо.

На ПрАТ «МХП» аналітичний облік основних засобів (див. табл. 2.1) ведеться в інвентарних картках, що формуються автоматично в системі BAS. Кожен об'єкт має унікальний інвентарний номер, найменування, первісну вартість, коротку технічну характеристику, дату введення в експлуатацію і інформацію про відповідальну особу [9].

Такий підхід сприяє підвищенню точності обліку, зменшенню ризиків помилок та забезпечує оперативне отримання аналітичної інформації для управлінських рішень.

Таблиця 2.1 – Відображення в бух обліку надходжень основних засобів на ПрАТ «МХП»

№	Зміст операцій	Коррахунки		Сума, грн
		Дебет (ДТ)	Кредит (КТ)	
1	Відображено вартість придбаного виробничого устаткування	152	631	4 200 000
2	Відображення суми ПДВ з придбаного устаткування	641	631	840 000
3	Відображено транспортні та монтажні витрати, що пов'язані з придбанням основних засобів	152	685	120 000
4	Відображена сума ПДВ за транспортними та монтажними витратами	641	685	24 000
5	Зараховано об'єкт до складу основних засобів після введення в експлуатацію	10	152	4 344 000
6	Безоплатно отримано об'єкт основних засобів – офісне обладнання	152	424	450 000
7	Безоплатно отриманий об'єкт введено до складу основних засобів	10	152	450 000
8	Нараховано амортизацію на безоплатно отримані основні засоби (на рік, термін експлуатації 5 років)	92	13	90 000
9	Визнано дохід у сумі нарахованої амортизації від безоплатно отриманих активів	424	745	90 000

Джерело: сформовано автором за даними бухгалтерського обліку ПрАТ «МХП» [9]

Синтетичний облік здійснюється на рахунках 10 «Основні засоби», 13 «Знос необоротних активів», 15 «Капітальні інвестиції», а також витратних рахунках 23, 91, 92, 93 залежно від виду діяльності. Окремі операції можуть відображатися через рахунки 42 «Додатковий капітал», 46 «Неоплачений капітал», 74 «Інші доходи», 97 «Інші витрати» тощо.

Система бухгалтерського обліку ПрАТ «МХП» забезпечує своєчасне документування руху, інвентаризацію та узагальнення даних щодо основних засобів (див. Додаток К), що є необхідною умовою для формування достовірної фінансової звітності підприємства. Отже, організація бух обліку основних засобів на ПрАТ «Миронівський хлібопродукт» побудована відповідно до чинних нормативних вимог, базується на принципах раціональності,

своєчасності та достовірності, що створює передумови для ефективного управління активами підприємства.

2.2. Особливості обліку ремонту та нарахування амортизації основних засобів

Організація обліку ремонту основних засобів є важливою складовою системи бухгалтерського обліку підприємства, оскільки дозволяє забезпечити контроль за збереженням активів, визначити витрати на їх відновлення та відобразити економічні наслідки таких операцій у фінансовій звітності. Відповідно до Н П(С)БО 7 «Основні засоби» [35], ремонтом визнаються заходи, спрямовані на відновлення первісних експлуатаційних властивостей об'єкта без збільшення строку його корисного використання або поліпшення техніко-економічних характеристик.

Нормативною базою для організації обліку ремонтів основних засобів є Закон «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» [33], який визначає загальні принципи ведення обліку та достовірного відображення господарських операцій, а також План рахунків [13]. Для підприємств, які застосовують міжнародні стандарти [25], порядок визнання витрат на ремонт регулюється Міжнародним стандартом бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» [24]. Приклад обліку ремонту основних засобів представлено у табл.Д.2 Додатку Д.

Витрати, пов'язані з ремонтом, у бухгалтерському обліку можуть мати різну економічну природу залежно від характеру проведених робіт. Поточні ремонти спрямовані на підтримання об'єкта в робочому стані та включаються до складу витрат звітного періоду (рахунки 23 «Виробництво», 91 «Загально виробничі витрати», 92 «Адміністративні витрати» або 93 «Витрати на збут») [13]. Якщо здійснено поліпшення об'єкта (модернізація, реконструкція, добудова, дообладнання тощо), то відповідно до п. 14 Н П(С)БО 7 [35] такі

витрати визнаються капітальними інвестиціями і відображаються на рахунку 15 «Капітальні інвестиції» з подальшим збільшенням первісної вартості основних засобів.

Аналітичний облік ремонтів ведеться у розрізі окремих об'єктів основних засобів, видів робіт та підрозділів, які здійснюють ремонт. При проведенні ремонтів власними силами витрати обліковуються за дебетом рахунків виробничих витрат з відображенням використаних матеріалів (рахунок 20 «Виробничі запаси»), нарахованої заробітної плати працівникам (рахунок 66 «Розрахунки з оплати праці») та відрахувань на соціальні заходи (рахунок 65 «Розрахунки за страхуванням») [13]. Якщо ремонт виконується підрядним способом, то витрати визнаються на підставі актів виконаних робіт (форма №КБ-2в, №КБ-3) після підписання сторонами договору, що відповідає вимогам Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку[38].

Синтетичний облік ремонтів здійснюється на рахунках 10 «Основні засоби» та 15 «Капітальні інвестиції». Вартість виконаних ремонтних робіт, що не призводить до збільшення економічних вигід від використання активу, не капіталізується, а включається до витрат звітного періоду. Натомість роботи, які забезпечують зростання майбутніх вигід від використання об'єкта, збільшують його первісну вартість [4]. Як зазначає В. Краєвський [2], розмежування поточних та капітальних ремонтів є ключовим для достовірності фінансової звітності, оскільки впливає на оцінку активів та фінансовий результат діяльності підприємства.

Ремонт основних засобів класифікується як поточний або капітальний, залежно від характеру виконаних робіт та впливу на майбутні економічні вигоди. Поточний ремонт спрямований на підтримання робочого стану обладнання, будівель і транспортних засобів, тому його витрати включаються до складу витрат звітного періоду (Дт 23, 91, 92, 93 / Кт 20, 63, 65). Капітальний ремонт, модернізація або реконструкція, які призводять до збільшення очікуваних вигід

чи продовження строку корисного використання активу, відображаються як збільшення первісної вартості основного засобу (Дт 10 / Кт 15, 63) [9].

На практиці для узагальнення даних щодо витрат на ремонт складається Звіт про виконання ремонтних робіт, у якому відображаються обсяги проведених заходів, їхня вартість та джерела фінансування [27]. У системі аналітичного обліку застосовуються відомості обліку ремонтів, що забезпечують контроль за використанням ресурсів, визначенням вартості виконаних робіт і своєчасним списанням витрат [49].

Таким чином, облік ремонтів основних засобів передбачає комплекс організаційних та методичних процедур, спрямованих на забезпечення достовірного відображення стану активів, правильне визначення витрат та дотримання принципу відповідності доходів і витрат у бухгалтерській звітності.

Для підтримання виробничих потужностей у належному стані та забезпечення їхнього ефективного використання на ПрАТ «МХП» здійснюються планові та позапланові ремонти основних засобів. Ремонт, модернізація або реконструкція окремих об'єктів проводиться як підрядним, так і господарським способом залежно від складності робіт, наявності власних технічних ресурсів та доцільності залучення сторонніх організацій [9].

Підрядний спосіб передбачає укладання договорів зі спеціалізованими підрядниками, які виконують комплекс робіт із реконструкції або модернізації обладнання. Господарський спосіб передбачає виконання ремонтних і поліпшувальних робіт власними силами структурних підрозділів підприємства.

Аналітичний облік таких операцій ведеться на рахунках 15 «Капітальні інвестиції» та 10 «Основні засоби», а витрати поточного ремонту, що не збільшують первісну вартість об'єкта, відносяться до складу витрат звітного періоду (рахунки 23, 91, 92, 93, 94).

Порядок відображення у бухгалтерському обліку витрат, пов'язаних із ремонтом, реконструкцією та удосконаленням основних засобів у ПрАТ «МХП», наведено у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2 – Відображення витрат, пов'язаних із ремонтом та удосконаленням об'єктів основних засобів у ПрАТ «МХП»

№	Зміст операцій	Коррахунки		Сума, грн
		ДТ	КТ	
Облік реконструкції, модернізації, що здійснюється підрядним способом:				
1	Відображено послуги підрядника щодо модернізації виробничої лінії	151	631	1 800 000
2	Відображено податковий кредит з ПДВ щодо модернізаційних робіт	641	631	360 000
3	Проведено оплату рахунка підрядника	631	311	2 160 000
4	Капіталізовано витрати на модернізацію до складу основних засобів	10	151	1 800 000
Облік поліпшення основних засобів господарським способом:				
5	Відображено витрати, пов'язані з поліпшенням основних засобів (заміна системи керування, ізоляції, підлогового покриття)	15	20, 12, 65, 66, 91, 13, 372	450 000
6	Капіталізовано витрати, що включаються до вартості основних засобів	10	15	450 000
Витрати на підтримання основних засобів у робочому стані:				
7	Відображено витрати на поточний ремонт (заміна дрібних деталей, фарбування, очищення), що не збільшують первісну вартість об'єктів і відносяться на витрати періоду	23, 91, 92, 93, 94	20, 12, 65, 66, 91, 13, 372	320 000

Джерело: розроблено автором на основі внутрішніх даних ПрАТ «МХП» [9]

Отже, на ПрАТ «МХП» облік витрат, пов'язаних із ремонтом та модернізацією основних засобів, ведеться відповідно до вимог НП(С)БО 7 «Основні засоби» [35], що забезпечує достовірне визначення первісної вартості об'єктів після їхнього поліпшення.

Капітальні витрати, які сприяють підвищенню технічного рівня, потужності чи подовженню строку експлуатації основних засобів, підлягають капіталізації. Натомість поточні ремонтні роботи, спрямовані лише на підтримання об'єктів у робочому стані, не впливають на їхню первісну вартість і відображаються у складі витрат періоду. Такий підхід дозволяє підприємству забезпечувати раціональне використання основних засобів, контроль за станом

їхньої технічної придатності та своєчасне відображення у бухгалтерському обліку всіх змін, пов'язаних із їхньою експлуатацією.

Амортизація основних засобів є важливим елементом бухгалтерського обліку, що забезпечує поступове перенесення вартості необоротних активів на витрати діяльності протягом строку їхнього корисного використання. Відповідно до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» [35], амортизація – це систематичний розподіл вартості, яка амортизується, протягом строку корисного використання (експлуатації) об'єкта.

Нарахування амортизації ґрунтується на принципі відповідності доходів і витрат, визначеному Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» [33], згідно з яким витрати визнаються у тому звітному періоді, у якому були отримані відповідні доходи. Амортизаційні відрахування дають змогу відобразити фактичне споживання економічних вигід від використання основних засобів та сформувати амортизаційний фонд для їхнього подальшого оновлення.

Порядок нарахування амортизації регламентується також Податковим кодексом України [31], який визначає групи основних засобів для цілей оподаткування та встановлює норми і методи амортизації у податковому обліку. Для підприємств, що звітують за міжнародними стандартами, діє Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» (МСБО 16) [24], який передбачає визнання амортизаційних відрахувань як витрат звітного періоду незалежно від прибутковості підприємства.

У бухгалтерському обліку для нарахування амортизації застосовується рахунок 13 «Знос (амортизація) необоротних активів», субрахунок 131 «Знос основних засобів» [13]. За кредитом цього рахунку відображається сума нарахованої амортизації, а за дебетом – її списання у разі вибуття, ліквідації або дооцінки об'єкта.

Витрати на амортизацію відображаються за дебетом рахунків: 23 «Виробництво», 91 «Загальновиробничі витрати», 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут» чи 94 «Інші витрати операційної діяльності» [13].

Аналітичний облік амортизації ведеться за кожним об'єктом основних засобів окремо, відповідно до його інвентарного номера, дати введення в експлуатацію, первісної вартості, строку корисного використання та обраного методу амортизації. НП(С)БО 7 [35] дозволяє підприємству самостійно обирати один із методів нарахування амортизації (див. табл.Д.3 Додатку Д) залежно від очікуваного характеру використання активу. Такий вибір закріплюється в обліковій політиці підприємства [27].

Згідно з пунктом 29 НП(С)БО 7 [35], нарахування амортизації починається з місяця, що настає після введення об'єкта в експлуатацію, і припиняється у місяці його вибуття або переведення до складу необоротних активів, утримуваних для продажу. Амортизація не нараховується на земельні ділянки, музейні цінності, бібліотечні фонди та незавершені капітальні інвестиції.

Після закінчення звітного періоду дані про нараховану амортизацію узагальнюються у Відомості обліку зносу, що є підставою для відображення сум у Балансі (форма № 1) та Звіті про фінансові результати (форма № 2) [23].

Як підкреслює Н. Лобода [19], правильність вибору методу амортизації та точність облікових розрахунків суттєво впливають на достовірність фінансової звітності, інвестиційну привабливість підприємства і його податкове навантаження.

На підприємстві ПрАТ «МХП» для кожного об'єкта основних засобів визначається строк корисного використання та метод амортизації, що встановлюються наказом про облікову політику [9]. Найчастіше застосовується прямолінійний метод, який забезпечує рівномірний розподіл вартості активу протягом строку його експлуатації. Для окремих груп (зокрема транспортних засобів або обладнання з інтенсивним використанням) можуть застосовуватись виробничий або зменшуваного залишку методи, що краще відображають реальний характер зносу.

Амортизація нараховується щомісячно, починаючи з місяця, наступного за введенням об'єкта в експлуатацію, і припиняється в місяці його вибуття або повного списання. Дані щодо нарахованої амортизації узагальнюються на

рахунку 131 «Знос основних засобів» [13] і враховуються у складі виробничих, адміністративних чи збутових витрат залежно від напрямку використання активу. Важливо, що для податкових цілей ПрАТ «МХП» веде податковий облік амортизації відповідно до ст. 138 Податкового кодексу України [31], що забезпечує узгодженість між бухгалтерськими та податковими показниками.

Приклад відображення в обліку нарахування амортизації основних засобів у ПрАТ «МХП» наведено в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3 – Відображення в обліку амортизації основних засобів ПрАТ «МХП»

№	Зміст операцій	Коррахунки		Сума, грн
		ДТ	КТ	
1	Нараховано амортизацію на виробниче обладнання (виробничий цех)	23	131	3 600 000
2	Нараховано амортизацію на будівлі та споруди виробничого призначення	91	131	2 150 000
3	Нараховано амортизацію на адміністративні приміщення та офісне обладнання	92	131	1 240 000
4	Нараховано амортизацію на транспортні засоби (логістичний відділ)	93	131	860 000
5	Нараховано амортизацію на комп'ютерну техніку та ІТ-обладнання	92	131	420 000
6	Списано суму амортизації при вибутті об'єкта основних засобів (вантажний автомобіль)	131	10	310 000
7	Визнано дохід від використання безоплатно отриманих основних засобів пропорційно сумі амортизації	424	745	90 000

Джерело: складено автором на основі даних бухгалтерського обліку ПрАТ «МХП» [9]

Отже, у ПрАТ «МХП» облік амортизації організований відповідно до чинних нормативних актів та внутрішніх регламентів підприємства [9]. Застосування прямолінійного методу дозволяє забезпечити стабільність фінансових результатів, прогнозованість амортизаційних відрахувань і формування амортизаційного фонду для оновлення виробничих потужностей.

Регулярний перегляд строків корисного використання та технічного стану основних засобів забезпечує відповідність нарахованої амортизації реальному

рівню їхнього використання, що підвищує достовірність бухгалтерської звітності та інвестиційну привабливість компанії.

Процедура списання основних засобів має низку особливостей, зумовлених застосуванням НП(С)БО 7 «Основні засоби» [35] та Податкового кодексу України [31].

Перш за все, рішення про списання ухвалює комісія, призначена наказом керівника підприємства, до складу якої входять представники адміністрації, бухгалтерії та технічних служб. Комісія фіксує факт непридатності об'єкту основних засобів, визначає причину вибуття (знос, аварія, моральне старіння, невідповідність технічним вимогам) та складає Акт списання основних засобів (форма № ОЗ-3) [26].

На відміну від бюджетних установ, підприємства приватного сектору не погоджують списання з органами управління – рішення затверджує лише керівник. Об'єкти, що списуються, обов'язково мають бути попередньо інвентаризовані та зняті з експлуатації відповідним наказом [11].

У бухгалтерському обліку списання відображається шляхом:

- списання первісної вартості об'єкта з дебету рахунку 131 «Знос основних засобів» і кредиту рахунку 10 «Основні засоби»;
- відображення залишкової вартості на витрати підприємства (Дт 976 «Списання необоротних активів» / Кт 10 «Основні засоби»);
- оприбуткування придатних матеріалів або брухту (Дт 209 «Інші матеріали» / Кт 746 «Інші доходи від звичайної діяльності») [9].

Отримані від демонтажу матеріали можуть використовуватись у господарській діяльності або реалізовуватись як вторинна сировина, що формує інший операційний дохід. Якщо при списанні основних засобів виникає збиток, він відображається у складі інших витрат (рахунок 977).

Особливу увагу надають податковому обліку амортизації. Після списання об'єкта припиняється нарахування амортизації, а залишкова вартість враховується при розрахунку податкових різниць відповідно до ст. 138 ПКУ [31]. Важливо, щоб уся процедура була документально підтверджена: акт

списання, наказ керівника, відомість обліку зносу, довідка про оприбуткування отриманих матеріалів. Після закінчення звітного періоду дані про нараховану амортизацію узагальнюються у відомості обліку зносу, що є підставою для відображення сум у Балансі (ф. №1) та Звіті про фінансові результати (ф. №2) [16].

Для підприємств приватного сектору головними принципами є економічна доцільність, підтвердження непридатності, належна документальність і коректне відображення у фінансовій звітності.

Зокрема на ПрАТ «МХП» облік ремонту та нарахування амортизації основних засобів ведеться відповідно до вимог НП(С)БО 7 «Основні засоби», внутрішніх положень про облікову політику підприємства та податкового законодавства України [9].

На ПрАТ «МХП» списання основних засобів проводиться лише після підтвердження їхньої непридатності до подальшої експлуатації або економічної недоцільності ремонту.

Процедура здійснюється на підставі рішення постійно діючої комісії з питань списання, створеної наказом генерального директора. Комісія проводить технічний огляд об'єкта, визначає ступінь фізичного та морального зносу, оцінює можливість подальшого використання окремих частин, складає Акт списання основних засобів (форма № ОЗ-3), який після затвердження передається до бухгалтерії для відображення операції в обліку [9].

В обліковій політиці ПрАТ «МХП» передбачено, що об'єкти основних засобів списуються лише після проведення інвентаризації та повного документального підтвердження втрати їхньої корисності [9]. Усі дії здійснюються із дотриманням вимог НП(С)БО 7 «Основні засоби» [35] та Податкового кодексу України [31], а також внутрішнього Положення про облік необоротних активів підприємства [9].

Порядок відображення в обліку операцій зі списання основних засобів на ПрАТ «МХП» наведено в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4 – Відображення в обліку списання основних засобів ПрАТ «МХП»

№	Зміст операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
1	Списано первісну вартість об'єкта основних засобів (вантажний автомобіль, що відпрацював строк експлуатації)	131	10	1 200 000
2	Відображено залишкову вартість об'єкта, що списується, у складі інших витрат	976	10	250 000
3	Оприбутковано придатні матеріали від демонтажу (металевий брухт, запчастини)	209	746	40 000
4	Визнано інші операційні доходи від реалізації отриманих матеріалів	377	746	35 000
5	Відображено збиток від списання основного засобу (як різницю між залишковою вартістю та вартістю оприбуткованих матеріалів)	977	10	210 000

Джерело: складено автором на основі даних бухгалтерського обліку ПрАТ «МХП» [9]

Таким чином, процес списання основних засобів у ПрАТ «МХП» є чітко регламентованим, прозорим та документально підтвердженим. Використання стандартних форм первинних документів (ОЗ-3, відомостей обліку зносу, довідок про оприбуткування брухту тощо – див. Додаток К) забезпечує належний контроль за рухом необоротних активів та дозволяє уникнути помилок у бухгалтерській та податковій звітності. Завдяки комплексному підходу (від створення комісії до узагальнення результатів у фінансових формах) підприємство забезпечує достовірне відображення вибуття основних засобів, що підвищує якість управлінських рішень і прозорість фінансової інформації.

2.3. Методика аналізу забезпеченості та ефективності використання основних засобів підприємством

Аналіз забезпеченості основними засобами є важливою складовою системи управлінського аналізу, що дає змогу оцінити рівень матеріально-технічної бази підприємства, її відповідність потребам виробництва та визначити потенціал подальшого розвитку. Згідно з методичними рекомендаціями із

заповнення фінансової звітності, затвердженими наказом Міністерства фінансів України від 28.03.2013 р. №433 (в ред. від 02.02.2024р.) [10], забезпеченість основними засобами визначається через вивчення динаміки, структури, технічного стану та руху необоротних активів.

Основна мета аналізу полягає у встановленні достатності та ефективності використання виробничого потенціалу підприємства. Для цього досліджується склад та структура основних засобів за видами (виробничі, адміністративні, транспортні, будівлі, машини, обладнання тощо), а також визначаються коефіцієнти, що характеризують стан і відтворення основних засобів [1]. Особлива увага приділяється показникам руху: надходження, оновлення, вибуття, зносу, а також співвідношенню активної та пасивної частин основних фондів, що дозволяє оцінити технологічну озброєність виробництва.

Відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку №7 «Основні засоби» [35], у бухгалтерській звітності підприємства відображаються дані про первісну, залишкову та ліквідаційну вартість об'єктів, а також суму нарахованого зносу. Саме на підставі цих показників здійснюється оцінка забезпеченості підприємства основними засобами. Зміна загальної вартості основних засобів за період аналізу характеризує динаміку їхнього оновлення або вибуття, що безпосередньо впливає на виробничий потенціал та конкурентоспроможність підприємства [8].

Для оцінки технічного стану основних засобів застосовують показники коефіцієнта зносу, коефіцієнта придатності, коефіцієнта оновлення та коефіцієнта вибуття [21]. Коефіцієнт зносу визначається як відношення суми накопиченої амортизації до первісної вартості основних засобів і характеризує ступінь їх фізичного старіння. Високе значення цього коефіцієнта свідчить про потребу у модернізації або заміні зношених активів. Коефіцієнт придатності, навпаки, показує частку придатних до експлуатації засобів і обчислюється як відношення залишкової вартості до первісної. Показники оновлення та вибуття дозволяють оцінити темпи оновлення технічної бази – перший визначає частку

нових основних засобів у загальній вартості, другий – частку тих, що були списані або реалізовані за звітний період [50].

Аналіз забезпеченості не обмежується лише кількісною оцінкою, а й передбачає якісне дослідження структури основних засобів. Висока питома вага активної частини (машин, обладнання, транспортних засобів) свідчить про ефективну орієнтацію підприємства на виробничу діяльність, тоді як переважання пасивної частини може вказувати на нераціональне використання капіталу. За методикою, наведеною С. Голова [7], забезпеченість основними засобами оцінюється у взаємозв'язку з обсягами виробництва, чисельністю персоналу та результатами фінансово-господарської діяльності.

Узагальнюючи результати, доцільно сформулювати таблицю аналітичних показників (див. табл. Е.1 Додатку Е), які дозволяють виявити тенденції розвитку матеріально-технічної бази підприємства, а також визначити резерви її оновлення та підвищення ефективності використання.

Для оцінки забезпеченості підприємства основними засобами доцільно використовувати динамічний аналіз цих показників за кілька років. Зростання первісної та залишкової вартості основних засобів свідчить про розширення матеріально-технічної бази, тоді як зниження залишкової вартості за стабільного рівня зносу може вказувати на моральне старіння обладнання. Коефіцієнт зносу понад 60% є сигналом до оновлення основних фондів, особливо активної їх частини – машин, обладнання, транспортних засобів, що безпосередньо беруть участь у виробничому процесі [1].

Високе значення коефіцієнта оновлення порівняно з коефіцієнтом вибуття свідчить про позитивні тенденції в оновленні основних засобів, тоді як зворотна ситуація означає поступову деградацію виробничого потенціалу. Аналізуючи частку активної частини основних засобів, можна зробити висновок щодо технологічного рівня підприємства: якщо показник перевищує 60%, структура основних фондів вважається оптимальною для сучасного виробництва [8].

На основі розрахованих коефіцієнтів визначається ступінь забезпеченості підприємства основними засобами, а також формуються висновки щодо потреби

в оновленні, модернізації чи переоцінці окремих елементів основних фондів, що створює аналітичну базу для подальшого етапу – оцінки ефективності використання основних засобів, що є логічним продовженням даної методики.

Для оцінки забезпеченості ПрАТ «МХП» основними засобами було застосовано систему аналітичних показників, наведену в таблиці Е.1 Додатку Е. Для проведення аналізу (див. табл. 2.5) було використано дані бухгалтерського балансу (форма №1) і звіту про фінансові результати (форма №2) за 2022-2024 рр., а всі розрахунки здійснено за даними ПрАТ «МХП» (додатки А-Г).

Таблиця 2.5 – Аналіз показників забезпеченості ПрАТ «МХП» основними засобами за 2022-2024 рр.

№	Показник	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Відхилення (+,-) 2024/2022
1	Первісна вартість основних засобів, тис. грн	13 082 595	13 490 350	17 187 174	+4 104 579
2	Залишкова вартість основних засобів, тис. грн	12 929 329	12 129 808	16 453 247	+3 523 918
3	Сума зносу, тис. грн	153 266	1 360 542	733 927	+580 661
4	Коефіцієнт зносу, %	1,17	10,08	4,27	+3,10
5	Коефіцієнт придатності, %	98,83	89,92	95,73	-3,10
6	Коефіцієнт оновлення (вибуття), %	–	3,11	27,38	+27,38
7	Частка активної частини основних засобів, %	78,0	77,5	80,1	+2,1

Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності ПрАТ «МХП» за 2022-2024 рр. (додатки А-Г) [12]

На основі проведених розрахунків можна зробити висновок, що у 2022-2024 рр. ПрАТ «МХП» продемонструвало стійку тенденцію до зростання забезпеченості основними засобами та поступового оновлення матеріально-технічної бази. Зокрема, первісна вартість основних засобів за цей період збільшилася на 4,1 млрд грн (на 31,4%), що свідчить про масштабну інвестиційну діяльність, спрямовану на модернізацію виробничих потужностей, придбання нового обладнання та технічне переоснащення агропромислових підрозділів. Така динаміка підтверджує стратегічний курс підприємства на довгостроковий розвиток і підвищення конкурентоспроможності. Залишкова вартість основних

засобів зростає на 3,5 млрд грн, що вказує на збільшення обсягу активів, придатних до експлуатації та свідчить про активне оновлення основних фондів і підвищення частки ефективно працюючого обладнання у структурі активів.

Коефіцієнт зносу протягом досліджуваного періоду коливався в межах від 1,17% у 2022 р. до 10,08% у 2023 р., після чого знизився до 4,27% у 2024 р. Така динаміка зумовлена введенням в експлуатацію нових об'єктів, на які активно нараховувалась амортизація, а також списанням зношеного обладнання. Зменшення цього показника у 2024 р. свідчить про покращення технічного стану основних засобів.

Коефіцієнт придатності у 2024 році становив 95,73%, що характеризує більшість основних засобів підприємства як технічно справні та придатні до подальшої експлуатації. Це вказує на високий рівень технічної ефективності та належний стан виробничої інфраструктури.

Коефіцієнт оновлення у 2024 р. досяг 27,38%, що свідчить про суттєве оновлення основних засобів і введення значної кількості нових об'єктів у звітному періоді. Це підтверджує активну інвестиційну діяльність і орієнтацію МХП на розширення виробничих можливостей.

Крім того, частка активної частини основних засобів (машини, обладнання, транспортні засоби) у загальній структурі зростає з 78,0% у 2022 р. до 80,1% у 2024 р., що свідчить про посилення ролі продуктивних елементів у структурі основного капіталу, що безпосередньо впливає на підвищення фондовіддачі й ефективності виробництва.

Результати аналізу підтверджують, що ПрАТ «МХП» має високий рівень забезпеченості основними засобами, позитивну динаміку оновлення та технічного переоснащення. Підприємство ефективно підтримує баланс між інвестиціями у нові потужності та списанням зношених активів, що забезпечує оптимальний технічний стан та стабільність виробничих процесів. Незначні коливання показників зносу свідчать лише про циклічність інвестиційних процесів, характерну для великих агропромислових компаній.

Можна зробити висновок, що ПрАТ «МХП» у 2022-2024 рр. зміцнило свій виробничий потенціал, забезпечило високу частку активних елементів у структурі основних засобів і створило стійку базу для подальшого економічного зростання та підвищення ефективності діяльності. ПрАТ «МХП» характеризується достатньою забезпеченістю основними засобами, їхнім задовільним технічним станом та високим рівнем оновлення, що створює передумови для подальшого підвищення ефективності господарської діяльності підприємства.

Оцінка ефективності використання основних засобів є наступним етапом методики аналізу після визначення рівня їхньої забезпеченості. Вона спрямована на виявлення ступеню віддачі вкладених у матеріально-технічну базу ресурсів та визначення економічних результатів від їхньої експлуатації.

Згідно з методичними рекомендаціями Міністерства фінансів України та підходами, викладеними у джерелах [1;8;21], ключовими показниками ефективності використання основних засобів є фондівіддача, фондомісткість, фондоозброєність праці та прибутковість основних засобів (див. табл.Е.2 Додатку Е).

Фондівіддача характеризує, який обсяг виробленої продукції або доходу припадає на кожен гривню вартості основних засобів. Вона розраховується як відношення чистого доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) до середньорічної вартості основних засобів. Зростання показника фондівіддачі свідчить про підвищення ефективності використання основних засобів, раціональне завантаження обладнання та модернізацію технічної бази [8]. Оберненим показником є фондомісткість, яка показує, скільки основних засобів необхідно підприємству для створення одиниці продукції. Зменшення фондомісткості вказує на зростання продуктивності використання ресурсів і підвищення техніко-економічного рівня підприємства [1].

Важливим є також показник фондоозброєності праці, який визначається як відношення середньорічної вартості основних засобів до середньооблікової чисельності працівників. Він відображає рівень забезпечення працівників

засобами праці й дає змогу оцінити технічну оснащеність виробничого процесу. Зростання фондоозброєності, за стабільної або зростаючої фондовіддачі, є позитивним явищем та свідчить про підвищення продуктивності праці [21].

Ще одним важливим показником є рентабельність (прибутковість) основних засобів, що визначається як відношення прибутку від звичайної діяльності до середньорічної вартості основних засобів [8]. Цей коефіцієнт відображає рівень прибутку, отриманого на кожну гривню основних засобів, і є узагальнюючим індикатором економічної ефективності їх використання. Його зростання свідчить про ефективну експлуатацію активів, вчасну модернізацію, оновлення та оптимізацію структури основних засобів.

Для більш глибокої оцінки ефективності використання підприємством основних засобів доцільно розраховувати також показники прибутку на гривню основних засобів та питомої ваги активної частини основних засобів [1].

Прибуток на гривню основних засобів відображає абсолютний розмір прибутку, який припадає на одну гривню середньорічної вартості основних засобів. Його розраховують як відношення прибутку від звичайної діяльності до середньорічної вартості основних засобів. Цей показник дозволяє оцінити, наскільки ефективно основні засоби використовуються для формування фінансового результату підприємства. Чим вищий прибуток на одну гривню основних засобів, тим вища економічна віддача капіталовкладень у матеріально-технічну базу.

Питома вага активної частини основних засобів характеризує частку машин, обладнання, транспортних засобів та інших елементів, що безпосередньо беруть участь у процесі виробництва [56]. Показник розраховується як відношення вартості активної частини основних засобів до їх загальної вартості. Високе значення цього коефіцієнта свідчить про високий рівень технічного оснащення підприємства та раціональну структуру основних фондів, орієнтовану на виробничу діяльність. Якщо питома вага активної частини знижується, це може вказувати на надлишок пасивних елементів (будівель,

споруд, адміністративного майна), що зменшує загальну ефективність використання ресурсів [1].

У процесі аналізу наведені показники доцільно порівнювати в динаміці за кілька років та з аналогічними показниками підприємств галузі. Якщо темпи зростання обсягу виробництва перевищують темпи зростання вартості основних засобів, це свідчить про підвищення ефективності їх використання. Навпаки, зниження фондоддачі або рентабельності свідчить про неефективне використання виробничих потужностей, надлишкові інвестиції в необоротні активи або моральне старіння техніки.

Комплексне застосування наведених показників дає змогу сформувати цілісну картину використання основних засобів підприємства, визначити напрями підвищення їх ефективності та оптимізувати управлінські рішення у сфері інвестицій і технічного переозброєння [53].

Таким чином, систематичний аналіз забезпеченості та ефективності використання основних засобів дозволяє підприємству своєчасно виявляти «вузькі місця» у структурі активів, визначати потребу в оновленні матеріально-технічної бази, планувати капітальні інвестиції та підвищувати фінансову результативність діяльності.

Аналіз забезпеченості основними засобами та ефективності їхнього використання дає змогу оцінити, наскільки раціонально підприємство формує, оновлює та експлуатує свій виробничий потенціал.

До головних завдань цього аналізу належить визначення динаміки наявності основних засобів, рівня їхнього зносу, частки активної частини, а також результативності використання через систему показників фондоддачі, фондомісткості, фондоозброєності, прибутку на гривню основних засобів та питомої ваги активної частини основних засобів.

Для проведення аналізу (див. табл. 2.6) було використано дані Балансу (ф. №1) і звіту про фінансові результати (ф. №2) ПрАТ «МХП» за 2022-2024 рр., а всі розрахунки здійснено за даними звітності ПрАТ «МХП» (додатки А-Г) [12].

Таблиця 2.6 – Аналіз показників ефективності використання основних засобів ПрАТ «МХП» за 2022-2024 рр.

Показник	Формула розрахунку	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Відхилення (+,-) 2024/2022
1. Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн	$(OZ_{\text{поч}} + OZ_{\text{кін}})/2$	12 929 329	12 529 569	14 291 528	+1 362 199
2. Частка основних засобів у активах, %	$OZ / \text{Активи} \times 100$	39,7	26,0	36,9	-2,8
3. Коефіцієнт зносу основних засобів, %	$\text{Знос} / \text{Первісна вартість} \times 100$	1,2	10,1	4,3	+3,1
4. Фондовіддача, грн/грн	$\text{Дохід} / \text{Середньорічна вартість ОЗ}$	3,56	4,09	3,27	-0,29
5. Фондомісткість, грн/грн	$\text{Середньорічна вартість ОЗ} / \text{Дохід}$	0,28	0,24	0,31	+0,03
6. Фондоозброєність, тис. грн/особу	$\text{Середньорічна вартість ОЗ} / \text{Чисельність}$	2,09	2,15	1,87	-0,22
7. Прибуток на 1 грн основних засобів, грн	$\text{Прибуток} / \text{Середньорічна вартість ОЗ}$	-0,03	-0,06	-0,13	-0,10
8. Питома вага активної частини основних засобів, %	$\Phi_{\text{акт}} / \Phi_{\text{заг}} \times 100$	78,0	77,5	80,1	+2,1

Примітка. У формулах використано позначення: $OZ_{\text{поч}}$ – вартість основних засобів на початок року; $OZ_{\text{кін}}$ – вартість основних засобів на кінець року.

Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності ПрАТ «МХП» (Додатки А-Г) [12]

За результатами аналіз отриманих результатів можна зробити певні висновки. У 2022-2024 рр. відбулося зростання середньорічної вартості основних засобів ПрАТ «МХП» на 1,36 млрд грн, що свідчить про активізацію інвестицій у виробничу базу. Водночас частка основних засобів у структурі активів залишалась стабільною, коливаючись у межах 35-40%, що відповідає специфіці великого аграрно-промислового холдингу. Коефіцієнт зносу у 2024 р. знизився порівняно з 2023 р. до 4,3%, що вказує на оновлення технічної бази та інтенсифікацію заміни старого обладнання. Проте ефективність використання

основних засобів, відображена через показники фондівіддачі й фондомісткості, мала тенденцію до погіршення: фондівіддача зменшилася з 4,09 грн у 2023 р. до 3,27 грн у 2024 р., що пояснюється зниженням доходів при зростанні амортизаційних та енергетичних витрат.

Фондоозброєність праці зменшилася до 1,87 тис. грн/особу, що може бути наслідком розширення чисельності персоналу без пропорційного зростання виробничих потужностей. Негативною є динаміка прибутку на 1 грн основних засобів, який залишається від'ємним протягом усіх трьох років, що свідчить про збиткову діяльність підприємства у 2022-2024 рр. Позитивним аспектом є зростання питомої ваги активної частини основних засобів до 80,1%, що свідчить про підвищення частки обладнання, безпосередньо задіяного у виробництві, та модернізацію виробничого процесу. В цілому ПрАТ «МХП» характеризується достатнім рівнем забезпеченості основними засобами, проте ефективність їхнього використання залишається нижчою за оптимальну через вплив зовнішніх економічних факторів та збиткову діяльність останніх років.

Проведений аналіз показав, що ПрАТ «МХП» підтримує високий рівень забезпеченості основними засобами та демонструє активну інвестиційну діяльність, спрямовану на оновлення матеріально-технічної бази. Разом з тим, зниження показників фондівіддачі та прибутку на одну гривню основних засобів свідчить про необхідність підвищення ефективності використання наявних потужностей. Водночас зростання питомої ваги активної частини основних засобів та зменшення коефіцієнта зносу відображають позитивні тенденції у технічному розвитку підприємства.

Отже, організація обліку, амортизації, ремонту та списання основних засобів у ПрАТ «МХП» забезпечує достовірність фінансової інформації, а проведений аналіз дає змогу виявити резерви підвищення ефективності їхнього використання. У перспективі підприємству доцільно посилити контроль за рентабельністю активів, оптимізувати структуру основних засобів та продовжити модернізацію виробничих фондів для забезпечення стабільного економічного зростання.

РОЗДІЛ 3

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ І НАПРЯМИ ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ

3.1. Підготовка та основні етапи аудиту операцій з основними засобами

Аудит операцій з основними засобами є ключовим елементом системи контролю на підприємстві, оскільки дана категорія активів становить найбільш значну частину майнового комплексу підприємства та безпосередньо впливає на формування його фінансових результатів. Відповідно до Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [32] аудит повинен забезпечувати об'єктивну оцінку правильності відображення в обліку основних засобів, достовірність даних щодо їхньої наявності, руху та амортизації, а також відповідність операцій чинним нормативно-правовим вимогам.

Підготовчий етап аудиту включає аналіз облікової політики підприємства, попередню оцінку системи внутрішнього контролю та визначення суттєвості. На цьому етапі аудитор вивчає внутрішні регламенти, що регулюють порядок введення в експлуатацію, класифікацію, інвентаризацію, модернізацію, списання та амортизацію основних засобів. У науковій літературі наголошується, що саме якість облікової політики визначає коректність подальших аудиторських процедур [41].

Важливою складовою підготовки є дослідження нормативно-правового поля, у межах якого здійснюється діяльність підприємства. Аудитор повинен враховувати чинні нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України та галузеві положення [7;8], які регламентують облік необоротних активів та правила їхнього документального оформлення.

Основні етапи аудиту операцій із основними засобами включають: планування, оцінку системи внутрішнього контролю, виконання аудиторських

процедур та формування висновків (див. табл.Л.1 Додатку Л). На етапі планування визначаються аудиторський ризик, підходи до вибіркового контролю та перелік необхідних доказів. Згідно з рекомендаціями сучасної наукової літератури [26;41], ефективність аудиту значною мірою залежить від того, наскільки ретельно на початковому етапі аудиторіві вдалося встановити ключові ризики суттєвого викривлення, зокрема у частині переоцінки вартості активів, неправильного нарахування амортизації, неповного відображення переміщень та модернізацій.

Окремим аспектом підготовки є узгодження з керівництвом підприємства переліку документів, графіка перевірки та доступу до матеріальних активів. Під час попередньої зустрічі аудитор уточнює, які інвентаризації проводилися протягом року, чи здійснювалися операції зі списання, реалізації або ліквідації основних засобів, а також які внутрішні служби відповідають за матеріальну відповідальність та технічний контроль.

Для підприємств, що функціонують у реальному секторі економіки, таких як ПрАТ «МХП» [9], важливою складовою є аудит фактичної наявності обладнання, машин та споруд, оскільки значна частина активів підприємства експлуатується у виробничих підрозділах, розташованих на території кількох областей України.

На практиці аудиторські фірми додатково використовують методичні рекомендації, галузеві інструкції та стандарти, які визначають підходи до оцінювання та відображення основних засобів у фінансовій звітності, що дозволяє сформулювати комплексне уявлення щодо середовища, у якому функціонує підприємство, та забезпечити якісне планування аудиторської перевірки. У процесі підготовки до аудиту аудитор також аналізує діяльність підприємства, визначаючи особливості структури його основних засобів, технічний стан, інтенсивність експлуатації, обсяги інвестицій та модернізацій.

Для ПрАТ «МХП» характерна значна частка виробничих активів, пов'язаних із аграрним виробництвом, переробкою та логістикою. За даними офіційного сайту підприємства [9], МХП щороку здійснює масштабні інвестиції

у модернізацію обладнання, оновлення машинно-тракторного парку, підвищення енергоефективності та автоматизацію виробничих процесів. Такі особливості потребують від аудитора підвищеної уваги до операцій із капітальними інвестиціями, модернізацією та ремонтом основних засобів, а також до аналізу правильності розмежування витрат між поточним ремонтом та поліпшеннями.

Отже підготовчий етап аудиту операцій з основними засобами охоплює комплекс організаційних, аналітичних та методичних процедур, що забезпечують якісне планування та ефективність подальшого контролю. Він ґрунтується на вимогах законодавства, стандартах аудиту, внутрішніх документах підприємства та результатах попереднього аналізу його діяльності. Саме ґрунтовність підготовки визначає можливість аудитора своєчасно виявити потенційні ризики, коректно організувати роботу та сформулювати об'єктивні висновки щодо стану та руху основних засобів підприємства.

На етапі планування аудиту аудитор формує загальний план перевірки, уточнює її мету та обсяг, визначає строки проведення та встановлює рівень суттєвості і аудиторського ризику. Відповідно до методичних положень, викладених у МСА [13], а також у керівництвах із планування аудиту [41], на цьому етапі складається програма аудиту та визначаються ділянки, які потребують особливої уваги. Планування дозволяє раціонально розподілити ресурси та забезпечує узгодженість подальших процедур.

Подальшим кроком є оцінка системи внутрішнього контролю підприємства щодо обліку та руху основних засобів. Аудитор аналізує послідовність затвердження первинних документів, порядок проведення інвентаризацій, дотримання внутрішніх регламентів, а також перевіряє, чи забезпечує система достовірність облікових даних [26]. Результати оцінки дозволяють визначити, наскільки можна покладатися на внутрішній контроль та чи потребує програма аудиту коригування.

Після оцінки контролю застосовуються тести контролю, які дають змогу перевірити фактичну дієвість внутрішніх процедур. Перевірці підлягають

операції з введення в експлуатацію основних засобів, модернізації та вибуття, а також своєчасність і повнота реєстрації первинних документів. Такий підхід відповідає сучасним вимогам аудиторської практики, викладеним у нормативно-правових актах щодо аудиторської діяльності [32], та дає змогу сформувавши обґрунтований рівень довіри до системи управління.

Аудиторські процедури по суті включають детальну перевірку правильності класифікації, оцінки та відображення основних засобів у бухгалтерському обліку, перевірку розрахунків амортизації, документів щодо ремонтів, модернізації та капітальних інвестицій. Порівняння даних первинних документів із регістрами бухгалтерського обліку дозволяє виявити можливі викривлення та помилки. Даний етап є ключовим у формуванні аудиторського судження та ґрунтується на рекомендаціях сучасних навчальних та нормативних джерел [3;41].

Додатково застосовуються аналітичні процедури, які передбачають порівняння динаміки вартості основних засобів, зносу, коефіцієнтів оновлення та вибуття, фондоддачі та фондомісткості. Аналітичні показники дозволяють виявити нетипові зміни, що можуть свідчити про ризики викривлень, і встановити загальну тенденцію ефективності використання основних засобів. Такі процедури відповідають вимогам до аналітичного етапу аудиту, визначеним у науковій літературі [26].

Завершальним етапом є узагальнення матеріалів аудиту та формування аудиторського висновку. Аудитор систематизує результати перевірки, оцінює їхню суттєвість та готує рекомендації для підприємства. За результатами перевірки незалежний аудитор складає аудиторський звіт, який може містити безумовно-позитивну думку, думку із застереженням, негативну думку або відмову від висловлення думки відповідно до вимог МСА [13] та законодавства України [32]. Таким чином, відповідно до вказаних вимог законодавства та міжнародної практики, за результатами аудиту формується аудиторський звіт (аудиторський висновок), який може бути наданий у формі: аудиторського звіту з безумовно-позитивною думкою (*unqualified opinion*), аудиторського звіту з

думкою із застереженням (qualified opinion), аудиторського звіту з негативною думкою (adverse opinion) або аудиторського звіту з відмовою від висловлення думки (disclaimer of opinion) [13].

Особливості проходження аудиту на ПрАТ «МХП» зумовлені масштабністю виробничих процесів та значною часткою активної частини основних засобів у структурі активів. Аудитору необхідно враховувати велику кількість операцій з модернізації та ремонту, оскільки підприємство систематично оновлює матеріально-технічну базу [9]. Значний обсяг документів формується в електронному вигляді та характеризується високим рівнем структурованості, що відповідає вимогам сучасного контролю [7;32], що дозволяє підвищити ефективність перевірки, але водночас потребує поглибленого аналізу технічних параметрів обладнання та правильності здійснення облікових процедур.

Відповідно до організаційно-правової форми підприємства, ПрАТ «МХП» належить до суб'єктів господарювання, що підлягають обов'язковому аудиту згідно з вимогами Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [32]. Щорічну перевірку консолідованої та окремої фінансової звітності здійснює ТОВ «АФ «КВОЛІТІ АУДИТ» [14].

За результатами останнього оприлюдненого аудиту підприємству було надано аудиторський звіт з безумовно-позитивною думкою, що підтверджує достовірність та відповідність фінансової звітності вимогам МСФЗ [9]. Приклад відповідного фрагменту «Незалежний аудиторський звіт» представлено у Додатку М.

Загалом система контролю на ПрАТ «МХП» забезпечує високий рівень прозорості, проте аудитор має приділяти особливу увагу операціям із капітальними інвестиціями та незавершеним будівництвом, оскільки вони є найбільш ризиковими з точки зору викривлень.

3.2. Методика аудиторської перевірки стану й руху основних засобів

Методика аудиту основних засобів ґрунтується на комплексному дослідженні правильності ведення обліку, підтвердженні законності операцій та оцінці фактичної наявності та технічного стану активів. Вона включає сукупність процедур, що забезпечують системний контроль за придбанням, рухом, амортизацією та вибуттям основних засобів відповідно до вимог законодавства та методичних рекомендацій у сфері аудиту [26;32;41].

Відповідно до наукових підходів [3;26;41], аудит основних засобів має проводитися поетапно, охоплюючи як документальну перевірку, так і фактичний контроль. У спеціалізованій літературі, присвяченій аудиту операцій з основними засобами [26], запропоновано загальний алгоритм аудиторської процедури, який включає роботу з фінансовою звітністю, Головною книгою, регістрами аналітичного та синтетичного обліку, а також первинними документами, пов'язаними з рухом основних засобів (див. рис. 3.1). У центрі уваги аудитора – законність господарських операцій, достовірність первинних документів та відповідність облікових даних фактичному стану активів.

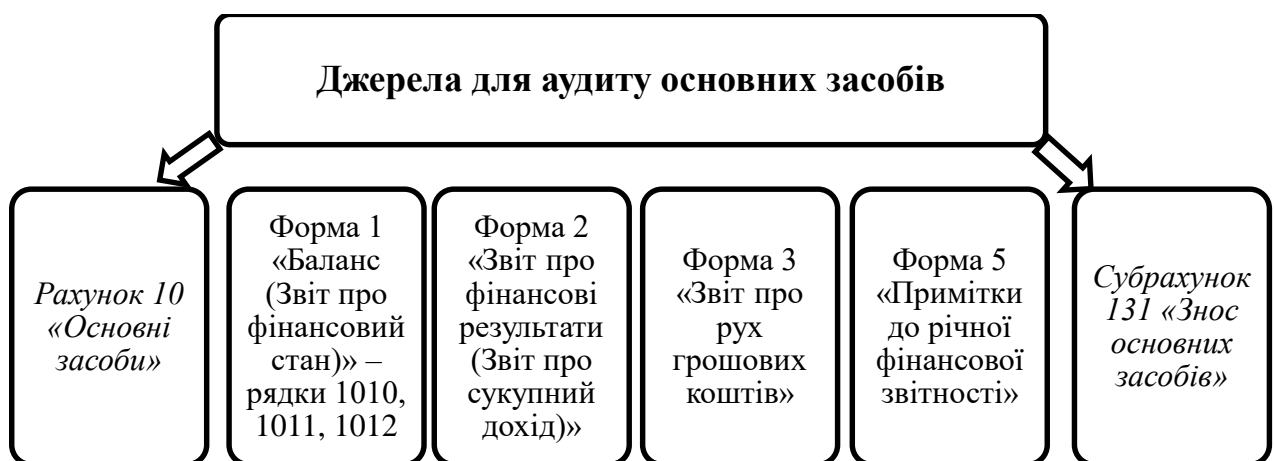

Рис. 3.1 – Основні джерела інформації для аудиту основних засобів

Джерело: узагальнено автором на основі даних [3;26;32;41]

Джерела для аудиту основних засобів включають дані бухгалтерського обліку, відображені на рахунку 10 «Основні засоби» та субрахунку 131 «Знос основних засобів». Саме дані реєстри є базою для перевірки правильності формування первісної вартості, нарахування амортизації та визначення залишкової вартості активів. На основі інформації вказаних рахунків аудитор здійснює зіставлення показників, відображених у формах фінансової звітності. Передусім аналізується Форма 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», зокрема рядки 1010, 1011 та 1012, у яких відображаються первісна, залишкова вартість і знос основних засобів. Далі перевіряються дані форми 2 «Звіт про фінансові результати», у якій амортизаційні відрахування формують витрати діяльності та впливають на фінансовий результат підприємства.

Наступним елементом є Форма 3 «Звіт про рух грошових коштів», у якій операції з придбання, модернізації, вибуття основних засобів відображаються у складі інвестиційної діяльності. Аудитор також аналізує Форму 5 «Примітки до річної фінансової звітності», де розкрито додаткову інформацію щодо складу, руху та методів оцінки основних засобів, а також деталізовано зміни їх вартості та ступінь зносу. Таким чином, схема на рис.3.1 відображає логічний зв'язок між даними бухгалтерського обліку та показниками фінансової звітності, що забезпечує комплексний підхід до аудиту основних засобів.

Важливим джерелами аудиту є перевірка первинної документації: прибуткових накладних, актів приймання-передачі, актів на списання, документів щодо реконструкції, модернізації чи ремонту, договорів із постачальниками тощо. Такі документи є основою для підтвердження правомірності здійснених операцій та правильності формування первісної вартості активів.

Наступним обов'язковим етапом є оцінка правильності ведення аналітичного та синтетичного обліку, звірка даних рахунків обліку основних засобів та їхнього зносу, а також аналіз нарахування амортизації. Аудитор повинен порівняти нараховані суми амортизації з річними нормами та перевірити арифметичну точність облікових реєстрів.

Окреме місце у методиці займає фактична перевірка (інвентаризація), яка дозволяє встановити відповідність облікових даних реальній наявності об'єктів, а також визначити їх технічний стан, ступінь зносу та придатність до подальшої експлуатації. Інвентаризаційні відомості у статті прямо названі ключовим джерелом підтвердження достовірності обліку [26].

Після завершення перевірок аудитор здійснює узагальнення результатів, формує висновки щодо стану обліку основних засобів та визначає порушення, недоліки або ризики.

У табл. 3.1 узагальнено методику аудиторської перевірки стану та руху основних засобів.

Таблиця 3.1 – Основні методи аудиту операцій з основними засобами

№	Метод аудиту	Сутність методу	Основне призначення
1	Документальна перевірка	Передбачає аналіз первинних документів, реєстрів аналітичного і синтетичного обліку, договорів, актів приймання-передачі, актів списання, документів на модернізацію	Підтвердження законності операцій та достовірності облікових даних
2	Арифметичний контроль	Перевірка правильності розрахунків первісної вартості, амортизації, зносу, залишкової вартості	Виявлення помилок у веденні облікових реєстрів і фінансовій звітності
3	Логічний контроль	Аналіз відповідності облікових даних економічному змісту операцій, оцінка правильності застосованих методів амортизації	Встановлення відповідності між змістом операції та її обліковим відображенням
4	Нормативно-правова перевірка	Зіставлення даних з вимогами законодавства, НП(С)БО, МФЗ, внутрішніх положень підприємства	Виявлення порушень нормативів і ризиків для фінансової звітності
5	Інвентаризація (фактична перевірка)	Огляд об'єктів, перевірка їхньої наявності, технічного стану, маркування, відповідності інвентарним даним	Підтвердження реальності активів і відповідності бухгалтерському обліку
6	Аналітичні процедури	Порівняння показників з минулими періодами, розрахунок коефіцієнтів зносу, оновлення, руху, фондівдачі	Виявлення відхилень, трендів та ознак викривлення інформації
7	Вибірковий контроль	Перевірка окремих груп активів або вибіркової операцій, що мають підвищений ризик	Оптимізація трудомісткості аудиту, зосередження уваги на ділянках із високою імовірністю порушень

Джерело: узагальнено автором на основі даних [3;26;32;41]

Аудиторська перевірка основних засобів на ПрАТ «МХП» має низку специфічних рис, що зумовлені масштабами виробництва, значним обсягом техніки та складною структурою обліку. Підприємство використовує інтегровані облікові системи, що забезпечує детальний аналітичний облік за інвентарними номерами, місцями експлуатації та центрами відповідальності, що значно спрощує аудит і підвищує його ефективність [9]. Передусім аудитор приділяє увагу правильності документального оформлення операцій – актів приймання-передачі обладнання, документів щодо його запуску в експлуатацію, актів на модернізацію та ремонти. Особливо вагомим є контроль операцій з високовартісними активами, такими як виробничі лінії, агротехніка та складні холодильні установки, оскільки саме вони становлять найбільшу частку балансової вартості основних засобів ПрАТ «МХП» [9].

Важливим етапом аудиту є зіставлення показників обліку основних засобів і даних інвентаризації, що проводиться на підприємстві щороку відповідно до внутрішніх регламентів та вимог нормативно-правових актів [7;8]. Значна кількість об'єктів, географічно розташованих у різних виробничих підрозділах, потребує застосування вибіркової інвентаризаційних процедур, із фокусом на найбільш ризикових активах.

Нарахування амортизації на МХП також є предметом детальної уваги аудитора. Перевіряється правильність застосованих методів амортизації, відповідність строків корисного використання внутрішній обліковій політиці, а також зіставлення даних бухгалтерського та податкового обліку відповідно до Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [32].

Завершальним етапом є формування аудиторського висновку та рекомендацій. З огляду на масштаб діяльності підприємства, особливе значення має оцінка системи внутрішнього контролю, наявність інформаційних ризиків та можливості підвищення точності обліку й прозорості операцій.

Отже, методика аудиту основних засобів ПрАТ «МХП» поєднує комплекс документальних, фактичних та аналітичних процедур, що дозволяють оцінити не лише достовірність інформації, а й рівень ефективності управління активами.

3.3. Розвиток системи внутрішнього аудиту основних засобів на підприємстві

Система внутрішнього контролю є фундаментальною складовою управління підприємством, адже забезпечує достовірність облікових даних, своєчасність виявлення помилок та запобігання ризикам, пов'язаним із використанням матеріальних ресурсів. Відповідно до положень сучасної аудиторської методології [41], внутрішній аудит розглядається як інструмент підвищення ефективності управлінських рішень та захисту активів підприємства. Особливу роль внутрішній аудит відіграє у процесі контролю за станом та рухом основних засобів, оскільки саме ця категорія активів має найбільшу вартість і тривалий строк експлуатації, що підвищує ризики втрат, псування чи неефективного використання.

Згідно з вимогами чинного законодавства України щодо організації аудиторської діяльності [32], внутрішній контроль має бути побудований таким чином, щоб забезпечувати повноту відображення господарських операцій, дотримання облікової політики та своєчасність оновлення інформації про активи. У наукових джерелах [3;26;41] підкреслюють, що розвинена система внутрішнього аудиту дозволяє формувати безперервний моніторинг операцій з основними засобами, включаючи їх надходження, переміщення, модернізацію та списання.

На підприємствах агропромислового комплексу, до яких належить ПрАТ «МХП», важливість внутрішнього аудиту основних засобів є особливо високою, оскільки інфраструктура компанії охоплює широкий спектр виробничих активів: техніку, транспорт, обладнання, будівлі та спеціальні технологічні лінії. На МХП функціонує багаторівнева система внутрішнього контролю, що поєднує регламентовані процедури, автоматизовані засоби обліку та постійний моніторинг відповідальних підрозділів [9]. Контрольні процедури включають: перевірку права власності на об'єкти, відповідність первісної вартості

документальному оформленню, контроль правильності нарахування амортизації та оцінку стану активів у процесі експлуатації.

Особлива увага приділяється внутрішньому аудиту операцій із модернізації та поліпшення основних засобів, адже такі операції суттєво впливають на фінансові результати та потребують точного розмежування між капітальними інвестиціями та ремонтними витратами. У структурі управління МХП передбачено регулярні внутрішні ревізії [9], які здійснюються за участю фінансових служб, виробничих підрозділів та централізованої служби внутрішнього аудиту, що забезпечує прозорість операцій, мінімізує ризик нецільового використання активів та підвищує ефективність їхньої експлуатації.

Завдяки впровадженню сучасних інформаційних систем підприємство має можливість здійснювати автоматизований контроль за наявністю, станом і рухом основних засобів, формувати аналітичні звіти та своєчасно відстежувати показники зносу й залишкової вартості [9]. Дані факти створюють підґрунтя для розвитку системи внутрішнього аудиту та підтримки високої якості управлінських рішень на всіх рівнях діяльності ПрАТ «МХП».

На ПрАТ «МХП» система внутрішнього аудиту функціонує в межах корпоративної структури, де ключову роль у контролі за достовірністю фінансової інформації та ефективністю управління активами відіграє Комітет з аудиту та ризиків Ради директорів [9]. Даний комітет відповідає за нагляд за внутрішнім фінансовим контролем, оцінку ризиків, а також співпрацю зі службами внутрішніх і зовнішніх аудиторів. Наявність такого органу забезпечує високий рівень незалежності та професійної оцінки всіх процесів, пов'язаних із управлінням основними засобами компанії.

У структурі МХП внутрішній аудит є центральним елементом системи корпоративного управління, що охоплює як оцінку ризиків експлуатації основних засобів (технічних, виробничих, логістичних), так і моніторинг відповідності операцій нормативним вимогам держави та внутрішнім політикам підприємства [9]. Оскільки компанія керує масштабними виробничими потужностями, технікою, елеваторами, логістичними центрами й автопарком,

значна увага приділяється контролю за їхнім ефективним використанням, своєчасністю модернізації й технічного обслуговування.

У межах розвитку системи внутрішнього аудиту на підприємстві, зокрема на ПрАТ «МХП», реалізується послідовний комплекс заходів, спрямованих на підвищення прозорості, ефективності та контрольованості операцій з основними засобами. Першим етапом є планування аудиту основних засобів, яке в компанії ґрунтується на ризик-орієнтованому підході. У процес планування включаються активи з високою первісною вартістю, інтенсивним рівнем експлуатації або стратегічною роллю для виробничих процесів. До таких належать: виробничі лінії, комбікормові заводи, сільськогосподарська техніка, транспортні засоби та логістичні комплекси [9]. На цьому етапі внутрішні аудитори оцінюють надійність системи внутрішнього контролю щодо операцій з основними засобами, ідентифікують ризики їхнього неефективного використання та перевіряють якість ведення бухгалтерського обліку. Остаточне затвердження річного плану внутрішнього аудиту здійснює Комітет з аудиту та ризиків, який визначає пріоритети та масштаби перевірок відповідно до стратегічних цілей підприємства [9].

Подальший розвиток системи внутрішнього аудиту передбачає вдосконалення методологічної бази. На ПрАТ «МХП» сформовано систему внутрішніх нормативних документів, які регулюють порядок аудиторських перевірок основних засобів: інструкції з інвентаризації, методики нарахування амортизації, стандарти технічного обслуговування та правила обліку капітальних інвестицій. Розроблена методологія визначає не лише перелік процедур перевірки руху основних засобів (придбання, модернізації, ремонту чи списання), а й механізми оцінки ризиків, порядок документування порушень та регламент перевірки правильності відображення амортизаційних операцій у бухгалтерському обліку. Важливим елементом є те, що Комітет з аудиту ПрАТ «МХП» має окремі повноваження щодо контролю за діяльністю внутрішніх аудиторів, що забезпечує незалежність перевірок та унеможливорює тиск на результати аудиту[9].

Проведення внутрішнього аудиту на підприємстві охоплює комплексне вивчення документів, що підтверджують операції з основними засобами, а також фактичну перевірку наявності та технічного стану активів. Аудитори аналізують договори на придбання обладнання та техніки, акти введення в експлуатацію, матеріали інвентаризації, а також співставляють реальний технічний стан активів із вимогами стандартів безпеки та виробничих регламентів. Значну увагу приділяють перевірці правильності вибору методів амортизації та відповідності строків корисного використання фактичним умовам експлуатації [9]. На підприємстві особливо ретельно контролюється проведення модернізації та капітальних ремонтів, оскільки такі процеси суттєво впливають на економічну ефективність основних засобів та потребують значних інвестицій.

Після завершення перевірок здійснюється аналітичний етап, у межах якого аудитори формують висновки щодо стану системи контролю та використання основних засобів. У цьому процесі виявляються недоліки в організації обліку, порушення у веденні технічної документації, випадки нерационального використання активів чи відхилення від норм амортизації. Аудитори здійснюють порівняння фактичних умов експлуатації із встановленими нормативами та внутрішніми регламентами підприємства [9;32], після чого готують узагальнений висновок, що включає оцінку ефективності функціонування системи внутрішнього контролю та відповідність облікових процедур вимогам законодавства й корпоративних стандартів. Результати перевірки передаються Комітету з аудиту та ризиків, який здійснює нагляд за якістю проведених аудиторських процедур та визначає необхідність коригуючих заходів [9].

На заключному етапі внутрішній аудит формує рекомендації щодо підвищення рівня ефективності використання основних засобів, оптимізації графіків технічного обслуговування, вдосконалення інвентаризаційних процедур чи модернізації системи обліку та контролю активів. У МХП упровадження таких рекомендацій перебуває під постійним контролем керівників структурних підрозділів та Комітету з аудиту [9], який контролює виконання коригувальних заходів та оцінює результати їхнього впровадження.

Система внутрішнього аудиту на ПрАТ «МХП» характеризується високим рівнем організаційної незалежності, оскільки підпорядковується безпосередньо Раді директорів, що забезпечує об'єктивність перевірок та відсутність адміністративного впливу на їхні результати [9]. Важливою особливістю є системність аудиту, яка проявляється в регулярності перевірок та інтеграції аудиторських функцій у загальну систему корпоративного управління. Значна частина процесів контролю автоматизована: інформаційні системи підприємства дозволяють здійснювати моніторинг руху основних засобів у режимі реального часу, формувати аналітичні звіти та прогнозувати потреби в модернізації. Крім того, внутрішній аудит тісно пов'язаний із системою управління ризиками, що дозволяє своєчасно виявляти та мінімізувати ризики, пов'язані з експлуатацією, технічним станом та фінансовим обліком основних засобів. Це забезпечує належний рівень достовірності фінансової інформації та сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень на всіх рівнях діяльності підприємства.

3.4. Шляхи вдосконалення організації обліку, аналізу та аудиту основних засобів підприємства

Ефективність управління основними засобами на ПрАТ «МХП» значною мірою залежить від якості організації бухгалтерського обліку, системи внутрішнього аудиту та аналітичного забезпечення. Проведений аналіз етапів обліку, внутрішнього контролю та аудиту ОЗ (п. 3.1-3.3) дозволив виявити низку проблем та зон для вдосконалення, що є характерними для великих інтегрованих агропромислових компаній із розгалуженою структурою основних засобів.

Незважаючи на те, що ПрАТ «МХП» використовує автоматизовані облікові системи та має розвинену структуру внутрішнього контролю, певні аспекти організації обліку та аудиту потребують модернізації. Зокрема, існує потреба у підвищенні точності аналітичних даних, скороченні часу на

інвентаризацію, удосконаленні управління ремонтами та модернізаціями, а також подальшій інтеграції внутрішнього аудиту в систему управління ризиками. Даний факт особливо важливий, враховуючи значний обсяг ОЗ, складність виробничих процесів та високі ризики втрат продуктивності через технічні збої.

Нижче наведено узагальнення основних недоліків аудиту основних засобів на ПрАТ «МХП», виявлених у процесі дослідження.

Таблиця 3.2 – Основні недоліки в організації обліку, аналізу та аудиту основних засобів на ПрАТ «МХП»

№	Виявлений недолік	Суть проблеми	Наслідки
1	Надмірна тривалість інвентаризацій	Велика кількість ОЗ, складна територіальна структура	Затримки у формуванні звітності, підвищений ризик невідповідностей
2	Недостатня деталізація технічних характеристик у регістрах ОЗ	Частина інформації зберігається в технічних службах, не інтегрована в облікову систему	Складність оцінки фактичного стану, помилки при визначенні строків корисного використання
3	Ручні операції у процесі контролю ремонтів та модернізацій	Звітність за ремонтами формується на основі актів, які заповнюються вручну	Ризик помилок, дублювання інформації, зниження точності калькуляцій
4	Недостатня автоматизація моніторингу амортизації	Дані коректні, але не завжди доступні у форматі управлінської аналітики	Уповільнення аналізу, складність прогнозування капітальних інвестицій
5	Обмежена інтеграція внутрішнього аудиту в систему ризик-менеджменту	Аудит реагує на відхилення, але слабше попереджає ризики	Зростання ймовірності фінансових втрат
6	Нерівномірний рівень контролю між філіями	Частина процедур виконується формально	Розбіжності між регіонами, різний рівень контролю ОЗ
7	Недостатнє використання сучасних інструментів аналізу	ВІ-системи застосовуються обмежено	Менша точність прогнозування амортизації та зносу

Джерело: складено автором на основі даних ПрАТ «МХП» [9]

На основі виявлених проблем у таблиці 3.3. запропоновано низку заходів, спрямованих на підвищення ефективності управління основними засобами, підвищення достовірності облікових даних та зміцнення системи внутрішнього аудиту на ПрАТ «МХП».

Таблиця 3.3 – Заходи щодо вдосконалення обліку, аналізу та аудиту основних засобів ПрАТ «МХП»

№	Захід	Строк реалізації	Очікуваний ефект
1	Запровадження електронної RFID-інвентаризації у всіх підрозділах	6-12 міс.	Скорочення часу інвентаризації на 40-60%, зменшення кількості помилок
2	Інтеграція технічних паспортів ОЗ у єдину ERP-систему	4-8 міс.	Підвищення точності амортизації, коректні строки корисного використання
3	Автоматизація обліку ремонтів (модуль ТОiP)	6 міс.	Зменшення ручних операцій, кращий контроль витрат на ремонти
4	Впровадження BI-панелі «Аналіз ОЗ» (Power BI / Tableau)	3-5 міс.	Швидший аналіз, можливість прогнозування капітальних інвестицій
5	Розширення функціоналу внутрішнього аудиту щодо оцінки технічних ризиків	6 міс.	Зменшення ризику технічних збоїв, підвищення ефективності аудиту
6	Стандартизація внутрішнього контролю філій	3 міс.	Єдині правила обліку, зниження розбіжностей у даних
7	Проведення щорічного навчання бухгалтерів та аудиторів МХП	Постійно	Підвищення компетенцій, зменшення кількості помилок у первинних документах

Джерело: розроблено автором на основі даних ПрАТ «МХП» [9]

Упровадження автоматизованих інструментів інвентаризації та контролю ремонтів на ПрАТ «МХП» дозволить суттєво знизити трудомісткість облікових процедур та мінімізувати операційні ризики. Інтеграція технічної інформації щодо обладнання у ERP-систему забезпечить більш точне формування амортизаційних відрахувань та надасть можливість глибшого аналізу ефективності використання активів підприємства. Посилення ролі внутрішнього аудиту та розширення його участі в процесах управління ризиками сприятиме підвищенню достовірності фінансової інформації, що є критично важливим для такої великої публічної компанії, як ПрАТ «МХП». У свою чергу, стандартизація процедур контролю між структурними підрозділами ПрАТ «МХП» забезпечить єдність методології обліку та аудиту на всіх рівнях корпоративного управління підприємства. Таким чином реалізація запропонованих заходів дозволить ПрАТ «МХП» не лише підвищити якість обліково-аналітичної інформації, а й забезпечити довгострокову стабільність, технологічність та результативність управління основними засобами.

ВИСНОВКИ

У роботі було комплексно досліджено теоретичні, методичні та практичні аспекти організації обліку, аналізу та аудиту основних засобів підприємства.

Проведене дослідження дало змогу всебічно оцінити сучасний стан нормативно-правового регулювання, особливості функціонування системи управління основними засобами на прикладі ПрАТ «МХП», а також сформулювати рекомендації щодо підвищення ефективності їхнього використання та посилення внутрішнього контролю. Отримані результати узгоджуються з метою роботи і повністю відповідають визначеним завданням.

Важливим результатом є дослідження економічної сутності основних засобів, їхніх класифікаційних ознак та методів оцінки. Було встановлено, що основні засоби є ключовим елементом виробничого потенціалу підприємства, а правильність їхньої оцінки та класифікації визначає якість облікової інформації та аналітичних показників.

Узагальнення наукових підходів підтвердило, що для підвищення точності управлінських рішень необхідним є застосування обґрунтованої облікової політики, яка враховує технологічні особливості та структуру активів підприємства.

Аналіз нормативно-правового забезпечення виявив, що система регулювання обліку і аудиту основних засобів в Україні ґрунтується на положеннях національних стандартів бухгалтерського обліку, МСФЗ, Законі «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» та Міжнародних стандартах аудиту.

Разом із тим, низка норм потребує уточнення та гармонізації, особливо у частині застосування професійного судження та оцінки зменшення корисності активів, що актуально для підприємств із великою часткою виробничих потужностей.

У роботі надано макроекономічну характеристику стану та використання основних засобів на вітчизняних підприємствах. Було встановлено, що основні проблеми полягають у високому рівні фізичного та морального зносу, недостатніх обсягах інвестицій у модернізацію, низькій фондівдачі в окремих галузях та нерівномірній структурі технічного забезпечення.

Порівняння галузевих показників засвідчило, що аграрний сектор належить до найбільш капіталомістких, а тому питання підвищення ефективності використання основних засобів є вирішальним для його конкурентоспроможності.

Установлено, що ПрАТ «МХП» має розвинену виробничу інфраструктуру, високий рівень механізації та автоматизації, значний обсяг основних засобів та активну інвестиційну політику. Підприємство демонструє стабільне оновлення технічної бази, системність у модернізації обладнання та технологічних ліній, проте одночасно стикається з проблемами інформаційного перенасичення, складністю документообігу та потребою удосконалення внутрішнього аудиту.

У результаті дослідження організації обліку руху, наявності та інвентаризації основних засобів було визначено, що підприємство застосовує сучасні інструменти автоматизації облікових процесів, але окремі елементи документообігу потребують оптимізації, зокрема уніфікації первинних документів та скорочення дублювання інформації. Аналіз особливостей обліку ремонту та нарахування амортизації показав, що підприємство дотримується вимог національних стандартів, проте можливе розширення використання виробничого методу амортизації для активів, пов'язаних із сезонним характером виробництва.

Методика аналізу забезпеченості та ефективності використання основних засобів, застосована у роботі, дала змогу визначити, що ПрАТ «МХП» підтримує високий рівень фондооснащеності та демонструє позитивну динаміку показників фондівдачі. Водночас було виявлено резерви підвищення ефективності, зокрема за рахунок зниження витрат на ремонт, оптимізації коефіцієнту завантаження обладнання та удосконалення структури активів.

Окрему увагу приділено аудиторським процедурам. Дослідження підготовки та основних етапів аудиту операцій з основними засобами дало змогу з'ясувати, що підприємство формує необхідну доказову базу, проте потребує подальшого розвитку системи ризик-орієнтованого аудиту. Визначена методика аудиторської перевірки стану та руху основних засобів показала, що найбільші ризики пов'язані з правильністю документального оформлення, повнотою інвентаризації, дотриманням облікової політики та точністю розрахунку амортизації.

Важливим результатом є характеристика розвитку внутрішнього аудиту основних засобів на підприємстві. Було встановлено, що існуюча система внутрішнього контролю є достатньо розвиненою, але потребує посилення у частині процедур попереднього контролю, оцінки ризиків, моніторингу технічного стану активів і систематизованого документообігу.

На основі виявлених недоліків було сформовано пропозиції щодо вдосконалення організації обліку, аналізу та аудиту основних засобів. Ключові рекомендації спрямовані на уніфікацію первинної документації, впровадження єдиної електронної платформи обліку руху основних засобів, удосконалення амортизаційної політики, оптимізацію графіків ремонту, застосування ризик-орієнтованого підходу до аудиту та посилення функцій внутрішнього контролю. Запропоновані заходи сприятимуть підвищенню точності облікової інформації, зниженню витрат, ефективнішому використанню виробничих потужностей і зміцненню фінансової стійкості підприємства.

Таким чином, мета роботи була досягнута у повному обсязі, усі завдання виконані, а отримані результати мають як теоретичне, так і практичне значення. Розроблені рекомендації можуть бути впроваджені у діяльність ПрАТ «МХП» для вдосконалення системи управління основними засобами, підвищення ефективності їхнього використання та забезпечення достовірності фінансової звітності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Боденчук Л.Б., Чернова Л.О. Аналіз стану та ефективності використання основних засобів підприємств України. *Причорноморські економічні студії. Економіка та управління підприємствами*. Випуск 58-1. 2020. URL: https://bses.in.ua/journals/2020/58_1_2020/19.pdf (дата звернення: 26.09.2025).
2. Бухгалтерський облік: навчальний посібник / В.М. Краєвський, О.П. Колісник, Н.В. Гуріна та ін. Ірпінь: Університет ДФС України, 2021. 388 с.
3. Верига Ю.А., Плаксієнко В.Я. Облік, оподаткування та аудит: навчальний посібник. К.: ЦУЛ, 2021. 509 с.
4. Верхоглядова Н., Шило В., Ільїна С., Кисла В. Бухгалтерський фінансовий облік: теорія та практик. Київ: Центр навчальної літератури, 2021. 536 с.
5. Вінницька О.А. Податковий контроль: навч. посіб. Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини. Умань: Візаві, 2023. 289 с.
6. Воронська О.О. Податки в Україні: навчальний курс. Від теорії до практики: навч. посібник. 4-те вид. Дніпро: «Акцент ПП», 2021. 532 с.
7. Голов С.Ф. Управлінський облік: навч. посібник для здоб. вищ. освіти. Київ: ЦУЛ, 2020. 534 с.
8. Грицаєнко Г.І., Грицаєнко М.І. Аналіз господарської діяльності: навчальний посібник. Мелітополь: Люкс, 2021. 260 с.
9. Гура Н.О. Теорія бухгалтерського обліку: навчальний посібник. К.: ЦУЛ, 2023. 146 с.
10. Електронна бухгалтерія / В.Я. Плаксієнко, І.М. Назаренко, К.С. Жадько та ін. К.: ЦУЛ, 2021. 344 с.
11. Замула І.В., Танасієва М.М. Внутрішній контроль: навч. посіб. Чернівці: Технодрук, 2021. 336 с.
12. Іванчук Н.В. Звітність підприємств: навчальний посібник. Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2021. 208 с.

13. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. Документ z0893-99, поточна редакція від 13.12.2024, підстава – z1732-24. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення: 26.09.2025).

14. Іщенко Я.П., Подолянчук О.А., Коваль Н.І. Фінансовий облік 1: підручник / Я.П. Іщенко, О.А. Подолянчук, Н.І. Коваль. Вінниця: Видавництво ФОП Кушнір Ю. В. 2020. 496 с

15. Кодекс законів про працю України. Документ 322-08, чинний, поточна редакція від 27.09.2025, підстава – 4246-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> (дата звернення: 26.09.2025).

16. Крисоватий А.І., Панасюк В.М., Мельничук І.В. Основи обліку і оподаткування: підручник (е-видання). Тернопіль: ЗУНУ, 2023. 565 с.

17. Кузь В.І. Податкова система: навч. посіб. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 240 с.

18. Лень В.С., Гливенко В.В. Бухгалтерський облік в Україні. К.: ЦУЛ, 2022. 608 с.

19. Лобода Н.О., Чабанюк О.М. Бухгалтерський облік в таблицях і схемах. К.: Алерта, 2024. 217 с.

20. Лобода Н.О., Чабанюк О.М. Бухгалтерський облік: навч. посіб. К.: Алерта, 2022. 224 с.

21. Луцька Н., Цюцяк І., Цюцяк А. Сутність основних засобів та аналіз ефективності їх використання в умовах цифрової трансформації. *Галицький економічний вісник*, № 6 (91). 2024. URL: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2024.06

22. Матвійчук Н.М. Податкова система: конспект лекцій (електронне видання). Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2023. 130 с.

23. Метіль Т.К., Максимчук І.А. Організація управлінського обліку в інформаційному просторі підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. №16.

2021. С.46-50. URL: <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=7561&i=6> (дата звернення: 26.09.2025).

24. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 (МСБО 16). Основні засоби. Документ 929_014, поточна редакція від 01.01.2012. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_014#Text (дата звернення: 26.09.2025).

25. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ, МСФЗ для МСП, включаючи МСБО та тлумачення КТМФЗ, ПКТ). Документ 929_010, поточна редакція від 12.03.2013. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_010#Text (дата звернення: 26.09.2025).

26. Облік. Оподаткування. Аудит: наук.-допом. бібліогр. покажч. / [упоряд. О.В. Олабоді]; Нац. ун-т харч.технол., Наук.-техн. б-ка. Київ, 2021. 234 с.

27. Облікова політика підприємств: навчальний посібник / Н.Л. Правдюк, Л.В. Коваль, О.В. Коваль. Київ: «Центр учбової літератури», 2020. 647 с.

28. Оподаткування суб'єктів підприємництва: навч. посібник (у схемах) / Т.М. Остапенко, О.М. Кубецька, І.В. Кононова, Н.А. Протопопова. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. 148 с.

29. Податки, збори, платежі // Державна фіскальна служба України. URL: <http://sfs.gov.ua/podatki-ta-zbori> (дата звернення: 26.09.2025).

30. Податкова система: навч. посібник / В.Л. Андрущенко, В.О. Осмятченко, Т.В. Тучак, Я.О. Измайлов та ін. Ун-т держ. фіскал. служби України. Ірпінь: ВПЦ УДФСУ, 2020. 492 с.

31. Податковий Кодекс України. Документ 2755-VI, чинний, поточна редакція від 01.10.2025, підстава – 4536-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 28.09.2025).

32. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність. Документ 2258-VIII, чинний, поточна редакція від 20.06.2024, підстава – 3720-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text> (дата звернення: 25.09.2025).

33. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України. Документ 996-XIV, чинний, поточна редакція від 03.09.2024, підстава –

3257-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 25.09.2025).

34. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Документ z0336-13, чинний, поточна редакція від 06.03.2025, підстава – z0188-25. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 23.09.2025).

35. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби». Документ z0288-00, поточна редакція від 29.07.2022, підстава – z0779-22. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text> (дата звернення: 25.09.2025).

36. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси». Документ z0751-99, поточна редакція від 01.01.2023, підстава – z1315-22. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text> (дата звернення: 25.09.2025).

37. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати». Документ z0027-00, поточна редакція — Редакція від 03.11.2020, підстава – z1020-20. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> (дата звернення: 25.09.2025).

38. Про затвердження Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку. Документ z0168-95, поточна редакція від 09.03.2023, підстава – z0323-23. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text> (дата звернення 20.09.2025).

39. Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб. Документ 4196-IX, чинний, поточна редакція від 09.01.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4196-20#n174> (дата звернення 20.09.2025).

40. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Документ 2464-VI, чинний, поточна редакція від 01.10.2025, підстава – 4536-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17#Text> (дата звернення: 25.09.2025).

41. Рядська В.В., Петраков Я.В. Аудит. К: Центр навчальної літератури. 2019. 416 с.
42. Ткаченко Н.М. Теорія бухгалтерського обліку: підручник. К.: Алерта, 2020. 192 с.
43. Томнюк Т.Л. Податкова система: навчальний посібник. Чернівці: ЧТЕІ ДТЕУ, 2022. 324 с.
44. Управлінський облік: навч. посіб. / Л.В. Гуцаленко, О.М. Колеснікова, І.М. Лепетан, У.О. Марчук та ін. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 370 с.
45. Управлінський облік: підручник / О.В. Фоміна, О.А. Мошковська, О.О. Августова та ін.; за заг. ред. О.В. Фоміної. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2021. 228 с.
46. Управлінський облік: приклади, задачі, тести: навч. посіб. / З.-М.В. Задорожний, І.Я. Омецінська, Л.Т. Богуцька. 2-ге вид., доп. і перероб. Тернопіль: ВПЦ «Університетська думка», 2020. 211 с.
47. Управлінський облік: навч. посіб. / Л.В. Гуцаленко [та ін.]. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 371 с.
48. Фаріон І.Д. Управлінський облік: підручник. Київ: Центр навч. л-ри, 2019. 792 с.
49. Фінансовий облік: навчальний посібник / В.М. Краєвський, О.П. Колісник, Н.В. Гуріна та ін. Ірпінь: Державний податковий університет, 2022. 616 с.
50. Фінансовий облік: підручник, 3-тє вид., доп. та перероб. / Я.Д. Крупка, З.В. Задорожний, П.Н. Денчук та ін. Тернопіль: ЗУНУ, 2023. 488 с.
51. Чабанюк О.М., Кузмінська К.І. Облік і оподаткування у торгівлі та на підприємствах ресторанного бізнесу: навчальний посібник. К.: Алерта, 2019. 214 с.
52. Шевців Л.Ю. Управлінський облік: навч. посіб. Львів: Растр-7, 2022. 642 с.
53. Шендригоренко М.Т., Шевченко Л.Я., Янковський В.А. Внутрішній господарський контроль: навч. посібник. Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2020. 108 с.

54. Яковенко Л.С. Бухгалтерський облік. ЛФ ХАДФК, 2023. 362 с.

55. Янчева Л.М., Наумова Т.А., Нестеренко І.В., Акімова Н.С. Навчальний посібник з дисципліни «Податковий контроль» для здобувачів другого (магістерського) рівня за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування». Електр. видання. 2021. 243 с.

56. Tetiana Sliunina, Tetiana Rozit, Inna Kosata, Tetiana Ponomarova, Dina Tiurina. Innovative approaches to data analysis in accounting and auditing (from Big Data to data-driven solutions). Pacific Academy of Higher Education & Research University. Pacific Business Review International (PBRI) WoS. ISSN 0974-438X. 2024. 16(10), pp. 107-115. URL: <http://www.pbr.co.in/2024/April10.aspx> (Web of Science)

Інформаційні ресурси

1. Вісник податкової служби України. URL: <http://www.visnuk.com.ua>

2. Головне управління статистики у Львівській області. URL: <https://www.lv.ukrstat.gov.ua/>

3. Загально академічний портал наукової періодики. Національна академія наук України / Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/NTI/search.html>.

4. Загальнодоступний інформаційно-довідковий ресурс // Інформаційно-довідковий департамент ДФС. URL: <http://zir.sfs.gov.ua>

5. Капітальні інвестиції в Україні впали на 40%. URL: <https://epravda.com.ua/news/2021/02/25/671385/>

6. Капітальні інвестиції в Україні у 2022 році впали на 40%. URL: <https://dzi.gov.ua/press-centre/news/kapitalni-investytsiyi-v-ukrayini-u-2022-rotsi-vpaly-na-40/>

7. Нормативно-правова база / Кабінет Міністрів України; Урядовий портал. Офіц. веб-сайт. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/npd/list>.

8. Нормативно-правові акти // Урядовий портал. Єдиний веб-портал виконавчої влади України. URL: http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/category/main?cat_id=32854.

9. Офіційний сайт ПрАТ «Миронівський хлібопродукт». URL: <https://mhp.com.ua/uk/pro-kompaniiu>
10. Сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
11. Сайт Державної служби статистики. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
12. Сайт фінансової звітності ПрАТ «Миронівський хлібопродукт». URL: <https://clarity-project.info/edr/25412361/yearly-finances>
13. Сайт Аудиторської палати України. URL: <https://www.apu.com.ua/2019/01/16/застосування-міжнародних-стандартів/>
14. Сайт ТОВ «АФ «КВОЛІТІ АУДИТ». URL: <http://www.afqa.com.ua/ua/>

ДОДАТКИ

Фінансова звітність за 2024 рік

Баланс (Звіт про фінансовий стан) за 2023-2024 рр.

Дата звіту	22.07.2025		
Період	2024 рік, 12 міс		
Бухгалтер	Крігер Сергій Олексійович		
КАТОТГ	UA32120090010020161		
Кількість працівників	7 637		
Актив	Код рядка	2023, тис. грн	2024, тис. грн
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	1 485 943	1 809 131
первісна вартість	1001	2 085 618	2 707 192
накопичена амортизація	1002	599 675	898 061
Незавершені капітальні інвестиції	1005	1 313 985	0
Основні засоби	1010	12 129 808	16 453 247
первісна вартість	1011	13 490 350	17 187 174
знос	1012	1 360 542	733 927
Інвестиційна нерухомість	1015	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	6 294 734	0
інші фінансові інвестиції	1035	0	6 639 809
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	30 713	92 306
Інші необоротні активи	1090	384 966	522 133
Усього за розділом I	1095	21 640 149	25 516 626
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	1 353 719	1 017 927
Виробничі запаси	1101	302 484	386 733
Незавершене виробництво	1102	4 834	6 250
Готова продукція	1103	15 883	50
Товари	1104	1 030 518	624 894
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	12 837 125	5 826 778
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	2 084 387	933 768
з бюджетом	1135	27 929	426 028
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	4 411 637	8 809 223
Поточні фінансові інвестиції	1160	288 171	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	3 529 087	1 953 846
Готівка	1166	5	5
Рахунки в банках	1167	1 243 328	1 763 222
Інші оборотні активи	1190	453 464	122 567
Усього за розділом II	1195	24 985 519	19 090 137
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття			
Баланс	1300	46 625 668	44 606 763

Продовження Додатку А

Пасив	Код рядка	2023, тис. грн	2024, тис. грн
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	786 928	786 928
Капітал у дооцінках	1405	7 412 583	0
Додатковий капітал	1410	508	9 705 267
Резервний капітал	1415	0	0,00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-16 121 347	-17 139 584
Усього за розділом I	1495	-7 921 328	-6 647 389
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	574 456	1 243 320
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	987 549	2 982 589
Інші довгострокові зобов'язання	1515	847 540	1 161 037
Довгострокові забезпечення	1520	223 271	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	223 271	0
Усього за розділом II	1595	2 632 816	5 386 946
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	929 420	542 659
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	5 004 679	2 981 733
товари, роботи, послуги	1615	1 675 716	8 126 840
розрахунками з бюджетом	1620	26 415	62 020
у тому числі з податку на прибуток	1621	0	0
розрахунками зі страхування	1625	33 458	42 783
розрахунками з оплати праці	1630	107 788	700 074
за одержаними авансами	1635	13 640 206	11 941 406
за розрахунками з учасниками	1640	337	337
Поточні забезпечення	1660	0	310 936
Інші поточні зобов'язання	1690	30 496 161	21 158 418
Усього за розділом III	1695	51 914 180	45 867 206
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	46 625 668	44 606 763

Додаток Б

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

Назва рядка	Код рядка	2023, тис. грн	2024, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	51 298 072	46 793 252
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	43 497 444	34 207 457
Валовий: прибуток	2090	7 800 628	12 585 795
Інші операційні доходи	2120	541 469	474 477
Адміністративні витрати	2130	3 451 293	6 860 421
Витрати на збут	2150	4 552 283	6 255 190
Інші операційні витрати	2180	966 350	807 744
збиток	2195	627 829	863 083
Інші фінансові доходи	2220	207 504	264 440
Інші доходи	2240	272 930	42 618
Фінансові витрати	2250	569 406	641 204
Інші витрати	2270	84 872	649 840
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
збиток	2295	801 673	1 847 069
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	54 577	25 254
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
збиток	2355	747 096	1 821 815

Елементи операційних витрат

Назва рядка	Код рядка	2023, тис. грн	2024, тис. грн
Матеріальні затрати	2500	1 333 085	34 959 348
Витрати на оплату праці	2505	3 430 252	5 484 457
Відрахування на соціальні заходи	2510	529 484	791 578
Амортизація	2515	1 395 942	1 722 565
Інші операційні витрати	2520	5 520 214	5 172 864
Разом	2550	12 208 977	48 130 812

Фінансова звітність за 2023 рік

Дата звіту	22.07.2024
Період	2023 рік, 12 міс
Бухгалтер	Крігер Сергій Олексійович
КАТОТТГ	UA32120090010020161
Кількість працівників	5 825

Баланс (Звіт про фінансовий стан) за 2022-2023 рр.

Актив	Код рядка	2022, тис. грн	2023, тис. грн
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	999 917	1 485 943
первісна вартість	1001	1 399 561	2 085 618
накопичена амортизація	1002	399 644	599 675
Незавершені капітальні інвестиції	1005	1 060 885	1 313 985
Основні засоби	1010	12 929 329	12 129 808
первісна вартість	1011	13 082 595	13 490 350
знос	1012	153 266	1 360 542
Інвестиційна нерухомість	1015	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	2 275 843	6 294 734
інші фінансові інвестиції	1035	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	28 270	30 713
Інші необоротні активи	1090	333 187	384 966
Усього за розділом I	1095	17 627 431	21 640 149
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	500 040	1 353 719
Виробничі запаси	1101	180 790	302 484
Незавершене виробництво	1102	0,00	4 834
Готова продукція	1103	2 549	15 883
Товари	1104	316 701	1 030 518
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	4 734 546	12 837 125
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	1 932 299	2 084 387
з бюджетом	1135	14 837	27 929
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	4 743 048	4 411 637
Поточні фінансові інвестиції	1160	32	288 171
Гроші та їх еквіваленти	1165	1 300 000	3 529 087
Готівка	1166	26	5
Рахунки в банках	1167	1 071 978	1 243 328
Інші оборотні активи	1190	1 697 098	453 464
Усього за розділом II	1195	14 921 900	24 985 519
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	32 549 331	46 625 668

Продовження додатку В

Пасив	Код рядка	2022, тис. грн	2023, тис. грн
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	786 928	786 928
Капітал у дооцінках	1405	8 191 829	7 412 583
Додатковий капітал	1410	508	508
Резервний капітал	1415	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-16 139 115	-16 121 347
Усього за розділом I	1495	-7 159 850	-7 921 328
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	628 743	574 456
Довгострокові кредити банків	1510	325 969	987 549
Інші довгострокові зобов'язання	1515	4 119 410	847 540
Довгострокові забезпечення	1520	195 949	223 271
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	195 949	223 271
Усього за розділом II	1595	5 270 071	2 632 816
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	1 314 918	929 420
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	2 045 261	5 004 679
товари, роботи, послуги	1615	1 876 182	1 675 716
розрахунками з бюджетом	1620	14 729	26 415
у тому числі з податку на прибуток	1621	0	0
розрахунками зі страхування	1625	25 105	33 458
розрахунками з оплати праці	1630	71 265	107 788
за одержаними авансами	1635	9 487 947	13 640 206
за розрахунками з учасниками	1640	337	337
Інші поточні зобов'язання	1690	19 603 366	30 496 161
Усього за розділом III	1695	34 439 110	51 914 180
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	32 549 331	46 625 668

Додаток Г

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

Назва рядка	Код рядка	2022, тис. грн	2023, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	46 072 255	51 298 072
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	39 095 966	43 497 444
Валовий: прибуток	2090	6 976 289	7 800 628
Інші операційні доходи	2120	52 236	541 469
Адміністративні витрати	2130	2 299 167	3 451 293
Витрати на збут	2150	3 467 982	4 552 283
Інші операційні витрати	2180	1 483 854	966 350
збиток	2195	222 478	627 829
Інші фінансові доходи	2220	80 138	207 504
Інші доходи	2240	411 303	272 930
Фінансові витрати	2250	427 826	569 406
Інші витрати	2270	293 815	84 872
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
збиток	2295	452 678	801 673
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	29 542	54 577
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
збиток	2355	423 136	747 096

Елементи операційних витрат

Назва рядка	Код рядка	2022, тис. грн	2023, тис. грн
Матеріальні затрати	2500	1 626 997	1 333 085
Витрати на оплату праці	2505	2 488 901	3 430 252
Відрахування на соціальні заходи	2510	385 953	529 484
Амортизація	2515	966 462	1 395 942
Інші операційні витрати	2520	6 657 686	5 520 214
Разом	2550	12 125 999	12 208 977

Загальні показники	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Кількість персоналу	6 175	5 825	7 637
Дохід (тис грн)	46 072 255	51 298 072	46 793 252
Чистий прибуток (тис грн)	-423 136	-747 096	-1 821 815
Активи (тис грн)	32 549 331	46 625 668	44 606 763
Гроші та їх еквіваленти (тис грн)	1 300 000	3 529 087	1 953 846
Довгострокові зобов'язання (тис грн)	5 270 071	2 632 816	5 386 946
Поточні зобов'язання (тис грн)	34 439 110	51 914 180	45 867 206
Власний капітал (тис грн)	-7 159 850	-7 921 328	-6 647 389
Фінансові індикатори	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Коефіцієнт поточної ліквідності	43,33%	48,13%	41,62%
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	3,77%	7,35%	4,26%
Коефіцієнт швидкої ліквідності	41,88%	45,52%	39,40%
Коефіцієнт автономії	-22 %	-16,99%	-14,90%
Рентабельність активів (ROA)	7,78%	-1,63%	2,83%
Рентабельність власного капіталу (ROE)	-30,06%	10,10%	-17,33%
Чиста маржа	5,50%	-1,48%	2,70%
Коефіцієнт покриття необоротних активів власним капіталом	-40,62%	-36,60%	-26,05%
Коефіцієнт заборгованості	105,81%	111,34%	102,83%

Додаток Д

Таблиця Д.1 – Послідовність обліку руху основних засобів на підприємстві

Етап	Зміст операції	Основні документи	Рахунки бухгалтерського обліку
Надходження об'єкта	Придбання, створення, отримання у власність або на умовах фінансового лізингу	Договір купівлі-продажу, акт ОЗ-1	Дт 10, 15 / Кт 63, 46, 685
Введення в експлуатацію	Після завершення монтажу, наладки, приймання комісією	Акт введення в експлуатацію, картка ОЗ-6	Дт 10 / Кт 15
Використання у діяльності	Виробнича, адміністративна, збутова експлуатація	Облікові реєстри	Дт 23, 91, 92, 93 / Кт 131
Модернізація, реконструкція	Поліпшення, що збільшують майбутні економічні вигоди	Акти виконаних робіт, кошториси	Дт 10 / Кт 63, 65
Вибуття або ліквідація	Продаж, передача, списання, знищення	Акт ОЗ-3, накладна	Дт 972, 131 / Кт 10
Інвентаризація	Перевірка фактичної наявності та технічного стану	Інвентаризаційний опис (інв-1), відомість (інв-19)	Коригування залишків

Джерело: узагальнено автором на основі [13;24;25;27;32-39]

Таблиця Д.2 – Порядок обліку ремонту основних засобів на підприємстві

Етапи обліку	Зміст операції	Основні документи	Кореспонденція
Планування ремонту	Визначення потреби у проведенні ремонту, затвердження кошторису витрат, вибір способу виконання робіт (власними силами чи підрядним способом)	Наказ керівника, кошторис ремонтних робіт, план-графік ремонту	
Укладання договору на ремонт	Погодження обсягу, вартості та строків проведення робіт із підрядною організацією	Договір підряду, додатки, кошторис	
Накопичення витрат на ремонт	Відображення витрат на матеріали, оплату праці, послуги сторонніх організацій	Накладна, акт списання матеріалів (М-10), таблиці обліку робочого часу, акти виконаних робіт (КБ-2в, КБ-3)	Дт 23, 91, 92, 93 / Кт 20, 22, 66, 65, 63
Завершення ремонту	Приймання виконаних робіт комісією, оформлення результатів ремонту	Акт приймання-здачі відремонтованих об'єктів (ОЗ-2), акт виконаних робіт	Дт 23, 91, 92, 93 / Кт 63
Відображення витрат у бухобліку	Списання витрат на поточний ремонт до складу витрат звітного періоду	Зведена відомість витрат, звіт про виконані ремонти	Дт 91, 92, 93 / Кт 23

Продовження Додатку Д

Етапи обліку	Зміст операції	Основні документи	Кореспонденція
Поліпшення об'єкта (капітальний ремонт)	Якщо ремонт призвів до зростання економічних вигід, його вартість збільшує первісну вартість ОЗ	Акт модернізації, довідка бухгалтерії	Дт 10 / Кт 15
Контроль і звітність	Формування інформації про обсяг та вартість проведених ремонтів, узагальнення у фінансовій звітності	Відомість обліку ремонтів, примітки до фінансової звітності	

Джерело: узагальнено автором на основі [13;24;25;33;35]

Таблиця Д.3 – Методи нарахування амортизації основних засобів відповідно до НП(С)БО 7

№	Метод амортизації	Сутність методу	Формула розрахунку	Особливості застосування
1	Прямолінійний	Рівномірне списання вартості протягом строку служби	$A = (ПВ - ЛВ) / T$	Найпоширеніший; забезпечує стабільне нарахування
2	Зменшення залишкової вартості	Нарахування на залишкову вартість з урахуванням норми амортизації	$A = ЗВ \times Н / 100$	Використовується для активів, що швидко знецінюються
3	Прискореного зменшення залишкової вартості	Прискорене списання у перші роки експлуатації	$A = ЗВ \times 2Н / 100$	Стимулює оновлення технічних засобів
4	Кумулятивний (суми чисел років)	Розподіл вартості за роками залежно від строку служби	$A = (ПВ - ЛВ) \times (n / \Sigma n)$	Дає змогу списувати більшу частину вартості у перші роки
5	Виробничий	Залежить від обсягу продукції або годин роботи	$A = (ПВ - ЛВ) \times (Q_{\phi} / Q_n)$	Доцільний для обладнання з різною інтенсивністю використання

Позначення: А – сума амортизації; ПВ – первісна вартість; ЛВ – ліквідаційна вартість; Т – строк корисного використання; ЗВ – залишкова вартість; Н – норма амортизації; Q_ф – фактичний обсяг виробництва; Q_п – плановий обсяг.

Джерело: узагальнено автором на основі [13; 24; 27; 33; 35; 49]

Таблиця Е.1 – Показники забезпеченості підприємства основними засобами

Показник	Формула розрахунку	Умове позначення	Економічний зміст
1. Первісна вартість основних засобів	–	$\Phi_{\text{п}}$	Вартість основних засобів на момент введення в експлуатацію.
2. Залишкова вартість основних засобів	–	$\Phi_{\text{з}}$	Частина вартості основних засобів, що ще не перенесена на готову продукцію.
3. Сума зносу	–	З	Накопичена амортизація за період експлуатації.
4. Коефіцієнт зносу	$З / \Phi_{\text{п}}$	$K_{\text{з}}$	Показує частку вартості, що вже перенесена на продукцію; характеризує ступінь фізичного старіння ОЗ.
5. Коефіцієнт придатності	$\Phi_{\text{з}} / \Phi_{\text{п}}$	$K_{\text{п}}$	Відображає частку основних засобів, придатних до подальшої експлуатації.
6. Коефіцієнт оновлення	$\Phi_{\text{н}} / \Phi_{\text{к}} \times 100\%$	$K_{\text{он}}$	Визначає частку нових основних засобів, введених у звітному періоді.
7. Коефіцієнт вибуття	$\Phi_{\text{в}} / \Phi_{\text{п}} \times 100\%$	$K_{\text{в}}$	Визначає частку основних засобів, що вибули за період.
8. Частка активної частини ОЗ	$\Phi_{\text{а}} / \Phi_{\text{п}} \times 100\%$	$K_{\text{а}}$	Показує частку машин, обладнання, транспортних засобів у загальній вартості основних фондів.

Примітка: $\Phi_{\text{н}}$ – вартість нових основних засобів, введених у дію; $\Phi_{\text{к}}$ – вартість основних засобів на кінець періоду; $\Phi_{\text{в}}$ – вартість основних засобів, що вибули; $\Phi_{\text{а}}$ – вартість активної частини основних засобів

Джерело: узагальнено автором на основі [1;8;14;21;53]

Таблиця Е.2 – Основні показники ефективності використання основних засобів на підприємствах

Показник	Позначення	Формула розрахунку	Економічний зміст
1. Фондовіддача	$\Phi_{\text{в}}$	$\Phi_{\text{в}} = \frac{В}{\Phi_{\text{сер}}}$	Відображає, який обсяг виручки (В) отримано на 1 грн середньорічної вартості основних засобів ($\Phi_{\text{сер}}$).

Продовження Додатку Е

Показник	Позначення	Формула розрахунку	Економічний зміст
2. Фондомісткість	Φ_M	$\Phi_M = \frac{\Phi_{сер}}{B}$	Показує, скільки основних засобів припадає на 1 грн виручки.
3. Фондоозброєність праці	Φ_o	$\Phi_o = \frac{\Phi_{сер}}{Ч}$	Характеризує рівень забезпечення працівників основними засобами (Ч – середньооблікова чисельність персоналу).
4. Рентабельність основних засобів	$P_{оз}$	$P_{оз} = \frac{\Pi}{\Phi_{сер}} \cdot 100\%$	Визначає, скільки прибутку отримано з кожної гривні вартості основних засобів.
5. Прибуток на 1 грн основних засобів	$\Pi_{1грн}$	$\Pi_{1грн} = \frac{\Pi}{\Phi_{сер}} \cdot 100\%$	Абсолютний прибуток, що припадає на 1 грн вартості основних засобів.
6. Питома вага активної частини основних засобів	$K_{аоз}$	$P_{оз} = \frac{\Phi_{акт}}{\Phi_{заг}} \cdot 100\%$	Відображає частку машин, обладнання та транспорту у загальній структурі основних засобів.

Примітка. У наведених формулах: $\Phi_{сер}$ – середньорічна вартість основних засобів; B – виручка (дохід) від реалізації продукції (робіт, послуг); $Ч$ – середньооблікова чисельність працівників; Π – прибуток від звичайної діяльності; $\Phi_{акт}$ – вартість активної частини основних засобів, до якої належать машини, устаткування, транспортні засоби та інші елементи, безпосередньо задіяні у виробничому процесі; $\Phi_{заг}$ – загальна вартість основних засобів підприємства, що включає як активну, так і пасивну частину (будівлі, споруди, передавальні пристрої тощо).

Джерело: узагальнено автором на основі [1;8;14;21;53]

← → ☆ Відомість амортизації ОЗ за Вересень 2024 р. ПрАТ МХП

Період: 01.09.2024 - 30.09.2024 ... ПрАТ МХП

Сформувати Показати настройки 🔍 🔄 Друк 🖨️

МХП

Відомість амортизації ОЗ за Вересень 2024 р.

Виведені дані: БО (дані бухгалтерського обліку)

Основний засіб, Інвентарний номер	На початок періоду			На кінець періоду		
	Вартість	Амортизація (знос)	Залишкова вартість	Збільшення вартості	Нарахування амортизації (зносу)	Зменшення вартості
Лінія обробки птиці, №000121	2 100 000	65 000	2 035 000	2 450 000	115 000	2 335 000
Силосний комплекс №3, №000089	3 200 000	70 000	3 130 000	4 000 000	130 000	3 870 000
Трактор John Deere 6155M, №000307	950 000	25 000	925 000	1 150 000	52 000	1 098 000
Комбайн New Holland CX8.80, №0000	1 150 000	28 000	1 122 000	1 380 000	58 000	1 322 000
Вантажний автомобіль MAN TGS, №0	620 000	22 000	598 000	770 000	48 000	722 000
Холодильна установка Frigel, №0005	480 000	14 000	466 000	590 000	31 000	559 000
Лабораторний комплекс якості, №00	300 000	11 000	289 000	370 000	25 000	345 000
Система вентиляції корпусу №7, №0	370 000	12 000	358 000	450 000	28 000	422 000
Виробничий корпус №4 (будівля), №	3 400 000	68 000	3 332 000	3 900 000	120 000	3 780 000
Навантажувач JCB 531-70, №000276	410 000	15 000	395 000	520 000	35 000	485 000
Система очистки води, №000612	260 000	9 000	251 000	310 000	19 000	291 000
IT-серверний кластер HP ProLiant, №	250 350	21 542	228 808	297 174	72 927	224 247

← → ☆ Надходження товарів і послуг ДОО0-000027 від 22.03.2024 17:01:04 (Устаткування)

Провести та закрити Записати Провести 🖨️ Друк

Номер: ДОО0-000027 Дата: 22.03.2024 17:01:04 Вид операції: Устаткування

Контрагент: КУНН Організація: МХП

Договір: Основний договір Склад: Головний склад

Документ розрахунків: [Ціна не включає ПДВ](#)

Устаткування (1) Товари Послуги Зворотна тара Рахунки розрахунків Додатково

N	Номенклатура	Кількість	Од.	К.	Ціна без ПДВ	Сума без ПДВ	% ПДВ	Сума ПДВ	Всього
1	З'єднувач 34IW5	1,000	шт	1,000	4 200,00	4 200,00	20%	840,00	

← → ☆ Модернізація та ремонт ОЗ ДОО0-000002 від 29.02.2024 23:39:05

Провести та закрити Записати Провести 🖨️ Друк

Номер: ДОО0-000002 від: 29.02.2024 23:39:05 Організація: МХП

Об'єкт будівництва: Поточний ремонт Вид поліпшення: Ремонт

Подія: Ремонт При автозаповненні не змінювати вартість ОЗ, що амортизується

Основні засоби Додатково

Рахунок об'єкта будівництва: 235 Загальна сума: 60 152,00 UAH

Використовувати загальний спосіб відображення витрат Спосіб відображення витрат:

Додати ↑ ↓ Заповнити - Підбір

N	Основний засіб Інвентарний номер	Сума поліпшень
1	З'єднувач 34IW5	7 000,00
2	Адміністративний корпус	53 152,00

Продовження Додатку К

ПрАТ "МХП"
(найменування юридичної особи)
Ідентифікаційний код за ЄДРПОУ 25412361

ЗАТВЕРДЖУЮ
Керівник Косюк Ю. А.
(посада, ініціали та прізвище)
Косюк
(підпис)
« 18 » березня 20 24 р.

Акт введення в експлуатацію основних засобів
с. МIRONIVKA
(місце складання)

Інвентарний (номенклатурний) номер	Кількість	Первісна вартість	Сума всього	Знос		Ліквідаційна вартість	Строк корисного використання	Рік випуску (побудови)	Номер паспорта
				за одиницю	всього				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
104700145	1	728400,00	728400,00	—	—	50 000	10	2022	
Всього	1	728400,00	728400,00	—	—	50 000	—	—	

Проведено огляд Виробниче обладнання (лінія фасування)
(назва об'єкта(ів))

у момент введення в експлуатацію об'єкт(и) знаходиться(яться) Виробничий цех №2
(місцезнаходження об'єкта(ів))

Коротка характеристика об'єкта(ів) Автоматизована лінія для фасування продукції з електронною системою контролю.

Об'єкт технічним умовам відповідає/не відповідає
(вказати, що саме не відповідає)

Доробка не потрібна/потрібна
(вказати, що саме потрібно)

Результати випробування об'єкта(ів) —

Інші відомості —

Висновок комісії вести об'єкт в експлуатацію

Перелік документації, що додається Паспорт обладнання, сертифікат відповідності, гарантійний талон

Голова комісії	<u>директор</u> (посада)	<u>Косюк</u> (підпис)	<u>Ю.А. Косюк</u> (ініціали та прізвище)
Члени комісії:	<u>гол. бухгалтер</u> (посада)	<u>Крігер</u> (підпис)	<u>С.О. Крігер</u> (ініціали та прізвище)
Прийняв	<u>начальник цеху №2</u> (посада)	<u>Знайко</u> (підпис)	<u>М. К. Знайко</u> (ініціали та прізвище)
Здав*	<u>зав. складу</u> (посада)	<u>Березюк</u> (підпис)	<u>Н. М. Березюк</u> (ініціали та прізвище)

Відмітка бухгалтерської служби про відображення у регістрах бухгалтерського обліку:

Назва облікового регістру	За дебетом рахунку (субрахунку, коду аналітичного обліку)	За кредитом рахунку (субрахунку, коду аналітичного обліку)	Сума
М/о № 17	1014	1311	720000,00
М/о № 17	1014	1311	8400,00
М/о № 17	5411	5111	728400,00

Особа, яка відобразила господарську операцію в бухгалтерському обліку
Крігер
(підпис) С.О. Крігер
(посада, ініціали та прізвище)

«28» березня 2024 р.

Головний бухгалтер Крігер
(підпис) С.О. Крігер
(ініціали та прізвище)

* Заповнюється при зарахуванні об'єктів незавершених капітальних інвестицій до складу основних засобів при зміні матеріально

Таблиця Л.1 – Основні етапи аудиту операцій з основними засобами

Етап аудиту	Зміст етапу	Документи, що використовуються
1. Підготовчий етап	Ознайомлення зі специфікою діяльності підприємства; аналіз облікової політики; визначення переліку об'єктів перевірки; ідентифікація ризиків суттєвих викривлень щодо основних засобів.	<ul style="list-style-type: none"> Облікова політика підприємства Положення про документообіг Положення про внутрішній контроль Попередні аудиторські висновки Структура підприємства та опис бізнес-процесів
2. Формування загального плану аудиту	Встановлення цілей, масштабів і строків аудиту; розподіл обов'язків між членами групи; визначення рівня суттєвості та аудиторського ризику.	<ul style="list-style-type: none"> План аудиту Графік проведення перевірки Робочі документи аудитора щодо оцінки ризиків
3. Розробка програми аудиту основних засобів	Формування переліку аудиторських процедур щодо перевірки надходження, руху, ремонту, переоцінки, амортизації та вибуття ОЗ; визначення вибірки.	<ul style="list-style-type: none"> Програма аудиту ОЗ Робочі таблиці та чек-листи Методика вибірки
4. Оцінка системи внутрішнього контролю	Аналіз організації інвентаризації, порядку оформлення операцій, наявності рівнів контролю; оцінка ефективності системи внутрішнього аудиту.	<ul style="list-style-type: none"> Положення про внутрішній аудит Накази про проведення інвентаризації Інвентаризаційні описи Активи в обліку та їх відповідність місцям експлуатації
5. Проведення тестів контролю	Перевірка дієвості процедур контролю: затвердження актів приймання-передачі, процесів ремонту, модернізації; своєчасність оформлення первинних документів.	<ul style="list-style-type: none"> Акти приймання-передачі (ОЗ-1) Акти введення в експлуатацію Акти на ремонт/модернізацію Накази на списання
6. Аудиторські процедури по суті	Детальна перевірка бухгалтерських даних щодо класифікації та оцінки ОЗ; звірення даних обліку з фактами; перевірка правильності амортизації й нарахування зносу.	<ul style="list-style-type: none"> Інвентарні картки (ОЗ-6) Реєстри руху ОЗ Головна книга Оборотно-сальдова відомість Накладні, договори, акти ремонту Документи списання (ОЗ-3)
7. Аналітичні процедури	Порівняння динаміки вартості, зносу, залишкової вартості; аналіз темпів оновлення і вибуття; перевірка відповідності строків корисного використання.	<ul style="list-style-type: none"> Фінансова звітність Примітки до фінансової звітності План рахунків і оборотні відомості Дані попередніх років
8. Узагальнення результатів перевірки	Формування переліку виявлених порушень; оцінка їх впливу на звітність; підготовка рекомендацій щодо вдосконалення обліку та контролю.	<ul style="list-style-type: none"> Робочі документи аудитора Зведені таблиці відхилень Проміжні висновки
9. Формування аудиторського висновку	Підготовка фінального звіту; визначення типу аудиторської думки; надання рекомендацій керівництву.	<ul style="list-style-type: none"> Аудиторський звіт Аудиторський висновок відповідно до Закону України «Про аудит фінансової звітності...»

Джерело: узагальнено автором на основі даних [3;26;32;41]

Звіт незалежного аудитора

**ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ
"АУДИТОРСЬКА ФІРМА "КВОЛІТІ АУДИТ"**

Код ЄДРПОУ 33304128

Україна, 02090, м. Київ, Харківське шосе, будинок 19 а, квартира 518

Свідоцтво про включення до Реєстру аудиторських фірм та аудиторів № 3509 від 17.12.2004 р. №142/7

м. Київ

19 травня 2023 року

ЗВІТ НЕЗАЛЕЖНОГО АУДИТОРА**ЩОДО РІЧНОЇ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ****ПРИВАТНОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА "МХП"**

код ЄДРПОУ 25412361

станом на 31 грудня 2022 року та за рік, що закінчився зазначеною датою

у всіх суттєвих аспектах виходячи зі встановлених критеріїв є достовірною та викладено емітентом згідно вимог Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» від 23.02.2006 № 3480-IV з наступними змінами та доповненнями. На основі виконаних процедур та отриманих доказів ніщо не привернуло нашої уваги, що б змусило нас вважати, що ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "МХП" не дотрималось в усіх суттєвих аспектах вимогам Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» від 23.02.2006 року № 3480-IV (ред. від 05.08.2021 року) № 3480-IV з наступними змінами та доповненнями та Рекомендації щодо практики застосування законодавства з питань корпоративного управління, затверджених рішенням НКЦПФР від 22.03.2020 року №118.

РОЗКРИТТЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ПІДСУМКИ ПЕРЕВІРКИ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРИВАТНОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА "МХП" ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ФІНАНСОВОГО РОКУ, ПІДГОТОВЛЕНІ РЕВІЗОРОМ ТОВАРИСТВА, НАДАННЯ ЯКОЇ ПЕРЕДБАЧЕНО ЧАСТИНОЮ ЧЕТВЕРТОЮ СТАТТІ 75 ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО АКЦІОНЕРНІ ТОВАРИСТВА»

Перевірка фінансово-господарської діяльності ПРИВАТНОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА "МХП" за результатами фінансового року ревізором або ревізійною комісією Товариства не проводилася.

ОСНОВНІ ВІДОМОСТІ ПРО АУДИТОРСЬКУ КОМПАНІЮ:

Повна назва підприємства	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "АУДИТОРСЬКА ФІРМА "КВОЛІТІ АУДИТ"
Скорочена назва підприємства	ТОВ "АФ "КВОЛІТІ АУДИТ"
Ознака особи	Юридична
Код за ЄДРПОУ	33304128
Юридична адреса	Україна, 02090, місто Київ, Харківське шосе, будинок 19 а, квартира 518
Адреса фактичного місцезнаходження	Україна, 02090, місто Київ, Харківське шосе, будинок 19 а, квартира 518
Веб-сторінка підприємства	http://www.afqa.com.ua/
Свідоцтво про включення до Реєстру аудиторських фірм та аудиторів	№ 3509 від 17.12.2004 року № 142/7
Свідоцтво про відповідність системи контролю якості	№ 0779 Рішення АПУ №358/5 від 24.04.2018 видане Аудиторською Палатою України
Відповідність реєстру аудиторів, що мають право здійснювати аудит проф. учасників фондового ринку	включено до реєстру «Суб'єкти аудиторської діяльності, які мають право проводити обов'язковий аудит фінансової звітності підприємств, що становлять суспільний інтерес»